

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER

3^E JAARGANG

WOENSDAG 18 DECEMBER 1918

No. 155

ROTTERDAMSCH BANKVEREENIGING

Rotterdam 's-Gravenhage
Boompjes Mauritskade
Coolsingel Bezuidenhout
Delfshaven Kneuterdijk
Feijenoord Naaldwijk
Schiedam Rijswijk
Vlaardingen Scheveningen

Amsterdam

Rokin

Zaandam

KAPITAAL EN RESERVEN

f 66.000.000,—

NATIONALE BANKVEREENIGING

Hoofddirectie en Centrale
Administratie te Utrecht

Alkmaar, Almelo, Alphen a. d. R., Amersfoort, Apeldoorn, Arnhem, Assen, Barneveld, Bodegraven, Borkulo, Boskoop, Den Burg (Texel), Coevorden, Culemborg, Delft, Deventer, Doetinchem, Dokkum, Dordrecht, Drachten, Ede, Emmen, Franeker, Geldermalsen, Goes, Gorinchem, Gouda, Groenlo, Groningen, Haarlem, Harlingen, Heerenveen, Den Helder, Hengelo (O.), Hoogeveen, Hoogezaand, Hulst, Katwijk, Leeuwarden, Leiden, Lochem, Meppel, Middelburg, Nijmegen, Oostburg, Purmerend, Ridderkerk, Schagen, Schoonhoven, Sliedrecht, Sneek, Stadskanaal, Terneuzen, Tholen, Tiel, Uithoorn, Utrecht, Veendam, Veenendaal, Vlissingen, Wildervank, Woerden, IJmuiden, Zeist, Zierikzee, Zutphen, Zwijndrecht.

KAPITAAL EN RESERVEN

f 7.200.000,—

De aandacht wordt gevestigd op de afgifte van Binnenlandsche Credietbrieven, waardoor in ruim 80 plaatsen in Nederland gelden franco kunnen worden opgenomen.

ZUID-NEDERLANDSCHE HANDELSBANK

Kapitaal f 3.000.000,—

EINDHOVEN - TILBURG - 's-HERTOGENBOSCH
BRED A - MAASTRICHT - SITTARD - VENLO

Belast zich met
de behandeling van alle bankzaken
SAFE DEPOSIT

N.V. Furness' Scheepvaart- en Agentuur Maatschappij

ROTTERDAM—AMSTERDAM

Telegram-Adres: „FURNESS”
Telefoon Nos. ROTTERDAM 7744/47
„ „ AMSTERDAM N 5866, N 1267

Reeders, Cargadoors, Expeditieuren, Kolenhandelaren, Stuwadoors, Assuradeurs etc.

Speciale afdeling voor het bevrachten van scheepsladingen per stoomende en zeilende ruimte.

AAN- EN VERKOOP VAN SCHEPEN

GEREGELDE LIJNEN VAN EN NAAR:

BALTIMORE (Holl. Amer. Lijn) elke 10/14 dagen
*CARDIFF (en Birmingham District) wekelijk
*MIDDLESBROUGH elken Zaterdag
*STOCKTON ON TEES elken Zaterdag
*SUNDERLAND elken Zaterdag
*ALEXANDRIE elke 2/3 weken
CANADA (via Londen) elke 10 dagen
AUSTRALIE (via Londen) elke 14 dagen
*ZUID-AMERIKA (via Antwerpen) elke 2/3 weken
*MAROKKO (via Antwerpen) elke 14 dagen
CUBA (via Liverpool) elke 10 dagen

Doorvrachten naar en van alle deelen der wereld.
Levering van Engelsche Stoomkolen en Gaskolen.

* Diensten tijdens den oorlog gestaakt.

Stoomvaart-Maatschappij NEDERLAND

AMSTERDAM.

Stoomvaart-Maatschappij ROTTERDAMSCH LLOYD

ROTTERDAM.

MAIL-, PASSAGIERS- EN
VRACHTBOOTENDIENST
HOLLAND—JAVA vice versa
via
SUEZ KANAAL.

VRACHTBOOTENDIENST

van Java naar San Francisco vice versa, in
vereeniging met de Java-China-Japan Lijn.

JAVA—NEW YORK LIJN.

Geregelde vrachtbootdienst van New York
naar Nederlandsch-Indië vice versa, in
samenwerking met andere Maatschappijen.

JAVA—BENGALEN LIJN.

Geregelde dienst van Nederlandsch-Indië
naar Rangoon en Calcutta vice versa.

De N.V. Hypothecaire Credietbank

Anna Paulownastraat 113
's-GRAVENHAGE

verstrekt credieten onder hypotheccair verband. Geeft uit 5 % voor hoofdsom en rente verzekerde schuldbrieven in coupures van f 1000,—, f 500,— en f 100,—.

De Directie,
Mr. J. J. BERGSM A.
C. PLOKHOOY.

F. & W. VAN DAM

Makelaars in Assurantiën

Wijnhaven 63 - Rotterdam

belasten zich met het
plaatsen van

Assurantiën,
onverschillig van welken aard, geene uitgezonderd.

Nationale

Levensverzekering-Bank

OPGERICHT 1863

TE

ROTTERDAM

HOLLANDSCHE BANK VOOR ZUID-AMERIKA

AMSTERDAM BUENOS AIRES : RIO DE JANEIRO SANTOS

KAPITAAL f 14.000.000,—

RESERVE f 2.100.000,—

ALLE BANKZAKEN OP ZUID-AMERIKA

VERLEENT BEMIDDELING TOT HET AANKNOOPEN VAN HANDELSRELATIES IN
ARGENTINIË EN BRAZILIË

DE GRONINGER BANK

Groningen, Winschoten, Stadskanaal, Wildervank,
Veendam, Sappemeer, Delfzijl, Emmen, Hooge-
veen en Ter Apel (Firma TIMMERMAN & SASSEN)

Kapitaal f 6.000.000,— Geplaatst en gestort f 4.440.000,—

Reserves f 430.501,04

VERRICHT ALLE BANKZAKEN

Belast zich met het incasseeren van wissels op binnen-
en buitenland

ONTVANG- EN BETAALKAS

NIEUWE DOELENSTRAAT 20—22 AMSTERDAM

KAPITAAL EN RESERVEN f 5.500.000,—

DEPOSITO'S VOOR 1 JAAR FIXE à 4 PCT.

GELDEN OP DEZEN TERMIJN GESTORT ZIJN NA AFLOOP VAN HET
JAAR ZONDER OPZEGGING BESCHIKBAAR.

NIET OPGEVORDERD ZIJNDE, WORDT DE POST STILZWIJGEND VOOR
GELIJKEN TERMIJN VERLENGD.

DE RENTE KAN NAAR VERKIEZING PER KWARTAAL, PER HALF JAAR
OF PER JAAR ONTVANGEN WORDEN.

GEBROEDERS SCHEUER

Assurateurs en Assurantiebezorgers
Expeditieus en Cargadoors

AMSTERDAM EN ROTTERDAM

Verzekering van Koopmansgoederen tegen
transport, molest, brand en diefstal tegen
concurrerende premiën.

Nederlandsche Gist- en Spiritusfabriek DELFT

ARTIKELEN:

Gist
Brandspiritus
Zuivere spiritus
Foezelolie
Amyl-alcohol
Aether Sulfuricus
Narcose æther
Kurken en
Gedroogde Spoeling

NAAMLOOZE VENNOOTSCHAP

Wester-Suikerraffinaderij AMSTERDAM

GROOTSTE RAFFINADERIJ
IN NEDERLAND

Levert de mooiste Suiker,
omdat haar zuiveringsver-
mogen het grootst is.

Produceert behalve alle soorten *Melis-
suiker* en *Basterds*:

*Cristallen, groote en kleine, Klontjes
(Cubes), Theeklontjes, Crushed (brokken)
Tabletten, Brooden, Poedersuiker, fijne
Suikers voor Vruchtengebruik, enz. enz.*

Pletterij, voorheen L. I. Enthoven & Cie - Delft

Wissels, Veerwissels, Goederenwagons, Draaischijven,
Bruggen, Kappen en Gebouwen, Tanks, Aanlegsteigers.

ZWAAR EN LICHT SMEEDWERK EN PERSWERK.

HEEMAF

Telefoon Nos. 54, 82 en 119

HENGELO

Telegram-Adres: HEEMAF-HENGELO

**ELECTRISCHE
APPARATEN EN
INSTRUMENTEN**

**ELECTRO-
MOTOREN EN
GENERATOREN**

COMPLETE ELECTRISCHE INSTALLATIES

MAATSCHAPPIJ

voor

Scheeps- en Werktuigbouw

„FIJENOORD”

ROTTERDAM

Kruisers — Torpedobooten
Onderzeebooten

Mailstoomschepen
Vrachstoomschepen
Baggermateriaal

Machine-installaties
tot 65000 P.K.

Scheeps-Zoelley-Turbines

Machines en apparaten voor
Suikerfabrieken, enz.

N.V. VAN DER LELY'S TOUWFABRIEKEN

ROTTERDAM, AMSTERDAM, GRONINGEN,
Boompjes 93. Prins Hendrikkade 10/7. Der - A - Brug.
Telefoon: 3277 en 3296. Telefoon: 7415 N. Telefoon: 1035.
Telegr.-adr.: Vanderlely. Tel.-adr.: Vanderlely-touw. Telegr.-adr.: Vanderlely.

FABRIEKEN TE MAASSLUIS.

SCHEEPSTROSSEN in alle soorten en afmetingen.
VISSCHERIJTUWWERK.
Geteerd en ongeteerd Manila-, Sisal-, Nieuw-Zeeland-,
Bombay- en Russisch henneptouw.
Cocostouw.
TRANSMISSIESNAREN met en zonder reguleerbare
koppelingen.
STAALDRAADTOUW voor Scheepsgebruik, Liften,
Mijnen- en Hijschwerktuigen. IJzerwant en Hercules.
ALLE SOORTEN PAK- EN BINDTOUW

The Standard Bank of South Africa, Ltd

ROTTERDAM - 15 COOLSINGEL

Telegr.-Adres: Africorum

(HOOFDKANTOOR: 10 CLEMENTS LANE, LONDON, E. C. 4)

MAATSCHAPPELIJK KAPITAAL.	Fl. 12,— = £ 1.
GESTORT KAPITAAL.	Fl. 74.329.200,—
RESERVEFONDS	Fl. 18.582.300,—
NIET GESTORT KAPITAAL.	Fl. 24.000.000,—
	Fl. 55.746.900,—
	<u>Fl. 98.329.200,—</u>

Meer dan 250 Kantoren
in Zuid-Afrika
en elders.

**Behandeling van
alle Bankzaken.**

Vertegenwoordigers en
Correspondenten
over de geheele Wereld.

KONINKLIJKE STEARINE KAARSENFABRIEK GOUDA

GOUDA

GOUDA KAARSEN — NACHT-, THEE- EN SCHEMERLICHT
STEARINE — KAARSENPIET — OLEINE
CHEMISCH ZUIVERE EN ALLE ANDERE SOORTEN GLYCERINE

NEDERLANDSCHE HANDEL-MAATSCHAPPIJ

GESTORT KAPITAAL f 70.000.000,— STATUTAIRE RESERVE f 12.760.286,—

Hoofdkantoor: AMSTERDAM · Agentschappen te ROTTERDAM en 's-GRAVENHAGE.

Vestigingen in NEDERLANDSCH-INDIË:

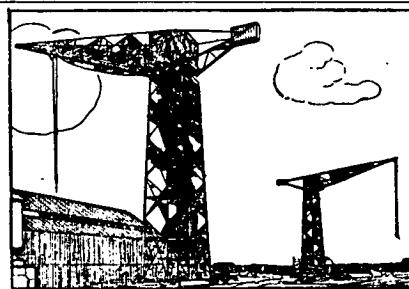
BATAVIA, SOERABAIA, SAMARANG, MEDAN en andere voornamelijk plaatsen.

Vestigingen in de STRAITS-SETTLEMENTS, BRITSCHE-INDIË en CHINA:

SINGAPORE, PENANG, RANGOON, HONGKONG en SHANGHAI.

In- en Verkoop van Wissels en Telegrafische Transferten,
Incasseeringen en Financieringen, Schriftelijke of Telegrafische Credieten,
Reiscredietbrieven, Deposito's, Rekeningen-Courant,
Administratie van Effecten en alle andere Bankzaken.

Nederlandsche Staalindustrie
Rotterdam
Ijzerbouw - Lijsten - Kranen

Bank-Associatie

Wertheim & Gompertz 1834 en Credietvereniging 1853.

ALLE BANKZAKEN.

Kapitaal en Reserves f 11.500.000,—.

Twintig Kantoren.

HAARLEMSCHE BANKVEREENIGING

HAARLEM, AALSMEER, BEVERWIJK, BLOEMENDAAL, EDAM, HILLEGOM,
HOOFDDORP, LEIDEN, LISSE, PURMEREND, IJMUIDEN, ZANDVOORT.

Gestort Kapitaal f 4.050.000,—

Reserve f 850.000,—

R. MEES & ZONEN

ANNO 1720

BANKIERS

ROTTERDAM — DELFT — SCHIEDAM — VLAARDINGEN

Behandeling van alle Bankzaken

ASSURANTIE-MAKELAARS

ROTTERDAM — AMSTERDAM

Bezorging van alle Assurantiën

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER
UITGAVE VAN HET INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

3^E JAARGANG

WOENSDAG 18 DECEMBER 1918

No. 155

INHOUD

	Blz.
DE HERZIENING VAN ONS NATIONAAL SCHEEPVAARTRECHT door <i>Mr. E. E. van Raalte</i>	1109
Steenkolen in Nederlandsch Oost-Indië en de Lematang- concessies door <i>Ir. B. P. Wellenstein</i>	1111
De (Amsterdamsche) Geldmarkt	1113
Financieele resultaten der N. U. M.	1115
AANTEKENINGEN:	
De Rijn en de bezettende Mogendheden	1116
Veredeling van Japansche exportgoederen	1117
Levensonderhoud in Amerikaansche scheepbouwcentra	1117
De konijnteelt in Pruisen	1117
BOEKAANKONDIGING:	
E. P. Wellenstein: Het Indische Mijnbouwvraagstuk, bespr. door <i>A. Plate c. i.</i>	1118
REGERINGSMAATREGELEN OP HANDELSGEBIED	1119
MAANDCIJFERS:	
Giro-omzet bij de Nederlandsche Bank	1120
Productie der Kolenmijnen	1120
STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN	1120—1128
Geldkoersen. Effectenbeurzen.	
Wisselkoersen. Goederenhandel.	
Bankstaten. Verkeerswezen.	

INSTITUUT**VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN**Algemeen Secretaris: *Mr. G. W. J. Bruins.***WEEKBLAD ECONOMISCH-STATISTISCHE BERICHTEN**Secretaris-Redacteur: *G. E. Huffnagel.*Secretariaat: *Pieter de Hooghweg 122, Rotterdam.*Aangeeekende stukken: *Bijkantoor Ruijze Plaatweg 37.*Telef. Nr. 3000. Telegr. adres: *Economisch Instituut.*Postcheque en girorekening *Rotterdam No. 8408.*

Abonnementsprijs voor het weekblad franco p. p.
in Nederland f 15,—. Buitenland en Koloniën f 17,—
per jaar. Losse nummers 30 cents.

Leden en donateurs van het Instituut ontvangen het
weekblad gratis.

De verdere publicaties van het Instituut uitgaande
ontvangen de abonné's, leden en donateurs kosteloos,
voor zoover daaromtrent niet anders wordt beslist.

Advertentiën f 0,35 per regel. Plaatsing bij abonne-
ment volgens tarief. Administratie van abonnements-
en advertenties: *Nijgh & van Ditmar's Uitgevers-
Maatschappij, Rotterdam, Amsterdam, 's-Gravenhage.*

16 DECEMBER 1918.

De toestand op de geldmarkt is weinig veranderd. Volgens de prolongatienoteeringen was de markt eerder iets ruimer. De lagere noteeringen, 4½—3½ pCt., waren echter meer toe te schrijven aan geringe vraag, dan aan ruim aanbod. De omzetten op de effectenmarkt zijn n.l. in de laatste weken belangrijk ingekrompen en als gevolg daarvan is ook de vraag naar prolongatiegeld minder groot.

De koersen van particulier disconto waren dan ook niet gemakkelijker, maar hadden eerder neiging tot stijgen. In het begin der week was prima papier nog tot ca. 3½ pCt. te plaatsen, maar door het gestadige

onderhandsche aanbod van schatkistwissels, die tot 4 pCt. verkrijgbaar waren, werd de markt, ondanks gering aanbod, ook voor handelspapier moeilijker en moest er tot 3¼ pCt. toegestaan worden, terwijl gemeentewissels niet onder 4¼ pCt. plaatsing vonden.

Uit den weekstaat van de Nederlandsche Bank valt er daarentegen weder eerder een ruimere toestand te concluderen. De beleeningen verminderden met 8 millioen. Het tegoed in rekening-courant „van anderen” vermeerderde met 8 millioen, terwijl de omloop van bankpapier bijna 13 millioen kleiner werd. Daartegenover staat een vermeerdering van 9 millioen Binnenlandsche Wissels, maar aangezien het bedrag van de door de regeering bij de bank ondergebrachte wissels 10 millioen grooter werd, is er ten slotte door anderen 1 millioen terugbetaald.

* * *

De Minister van Financiën stelt weder de maandelijksche inschrijving op schatkistpapier open op a.s. Vrijdag 20 dezer.

De looptijd van het aangeboden papier is dezen keer echter zeer kort en houdt blijkbaar verband met de eerstdaags uit te geven staatsleening. Aangeboden worden in het geheel 60 millioen gulden biljetten en promessen, vervallende beide op 7 Februari a.s.

DE HERZIENING VAN ONS NATIONAAL SCHEEPVAARTRECHT.

Op het oogenblik, waarop ik deze regelen neder-schrijf, is zoo pas de Memorie van Antwoord verschenen op het Voorloopig Verslag betreffende het onderzoek in de Afdeelingen der Tweede Kamer van de Staatsbegrooting voor 1919, Hoofdstuk „Justitie”.

Zooals gemeenlijk bij een eerste ontmoeting tus-schen Minister en Parlement, was men ook ditmaal in de Afdeelingen op informatie uitgegaan: aan welke verbeteringen, in onze wetgeving aan te brengen, was de Minister, die in het huidige kabinet met de lei-ding van het Departement van Justitie is belast, voornemens zijn krachten te wijden? Wederom wer-den in bonte verscheidenheid de onderwerpen opge-somd, waarmede, werd aan de wenschen der Kamer-leden voldaan, de ministerieele werkzaamheid zich bovenal zou hebben bezig te houden. En zoo ook was de hoop uitgesproken o.m., dat de Minister zulk een voortvarendheid aan den dag zou leggen, dat een reeks met name genoemde aanhangige wetsontwerpen „en andere regelingen, zooals de wijziging van het Wetboek van koophandel inzonderheid op het stuk van het zeerecht, het wisselrecht en de hulp- en berg-loonen.... met zijn contraseign in het Staatsblad zullen worden opgenomen.”

Bij zijn antwoord — met het oog op het vele en

velerlei, dat in deze bewogen tijden zijn aandacht verdient, begrijpelijkerwijze eenigszins in het vage gehouden — betuigt de Minister „het zich tot een voorrecht te zullen rekenen als hij krachtig mag bijdragen tot de verbetering en ontwikkeling van ons beschreven recht”. Hij doet vervolgens opmerken hoe van de in het Verslag besproken wetsvoorstellen er vele bij de Kamer in behandeling zijn, waarvan het aan de orde komen van haar afhangt, zoodat ook wanneer van de zijde van het Departement van Justitie voorsnog geen andere ontwerpen werden ingediend, hij, werd reeds alle aangebrachte arbeid ter hand genomen, een meer dan evenredig deel van den tijd der Staten-Generaal zou moeten opvorderen. Waarna hij besluit met de verklaring: „Intusschen zal dit hem niet weerhouden zoo spoedig mogelijk ook die ongenoemde onderwerpen ter hand te nemen of te voltooien, waarvan de voorbereiding of voortzetting wel afhankelijk is van zijn werkzaamheid.”

Blijkbaar zijn dus, voorzoover laatstbedoelde onderwerpen betreft, de termen van beraad voor den Minister nog niet afgesloten en staat daaromtrent zijn werkprogram nog niet vast ¹⁾. Voor ons ligt hierin aanleiding te meer tot het uitspreken van de verwachting, dat in zijn nadere overwegingen een eerste plaats worde ingeruimd aan de herziening van ons nationaal scheepvaartrecht. Als toch de vraag wordt gesteld: welk deel onzer wetboeken in het bijzonder in de tegenwoordige tijdsomstandigheden voor aanpassing aan moderne behoeften zich het dringendst aanmeldt, dan treedt ongetwijfeld deze herziening op den voorgrond. Nu de crisis, die het wereldverkeer gedurende den oorlog onderging, ten einde loopt en de aankondiging met zich brengt van een krachtig wederopleven, mogen wij met ons verouderd zeerecht minder dan ooit ons langer vergenoegen.

Verouderd is het in hooge mate. Ja zelfs — men kan het zonder overdrijving staande houden — geen deel van onze wetgeving is er te noemen, dat zoozeer ten achter is geraakt bij de algeheele verandering in de economische verschijnselen, welke zij heeft te regelen, als juist ons stellig scheepvaartrecht. Wij kunnen dat erkennen, zonder iets te kort te doen aan de verdiensten, die het Tweede Boek van ons Wetboek van Koophandel voor zijn tijd mag hebben gehad en aan den goeden naam, dien het zich in een vroeger stadium der ontwikkeling van het zeerecht daarmede had verworven. Voor de verhoudingen, uit de moderne zeevaart ontstaande, baten die vroegere verdiensten niet meer. Dit moet wel een ieder treffen, die zich rekenschap er van geeft, dat de codificatie van ons zeerecht tot stand kwam in een tijd, nu ongeveer een eeuw geleden, toen het zeilschip in de groote en kleine vaart nog oppermachtig heerschte, een stoomschip een nog onbekende grootheid was op de wateren en van een mailsteamer nog niet gedroomd werd. In een tijd, waarin de classieke „reederij” met haar scheepsparties en haar „boekhouder” de gebruikelijke bedrijfsvorm was, de reis veelal even zooveel maanden duurde als thans dagen en de kapitein, niet alleen met het voeren van het schip belast, maar ook met de vertegenwoordiging van de reeders en met de behartiging der belangen, bij de lading betrokken, nautisch deskundige en koopman tegelijk, voor gewone en buitengewone omstandigheden als aller-gemachtigde zelfstandig had te handelen naar eigen inzicht, dikwijls zonder, had hij eenmaal het ruime sop gekozen, bij een nog primitief ingericht postverkeer in de mogelijkheid te zijn, zijn lastgevers tijdig te raadplegen.

Met het oog op zulke feitelijke gegevens, gedacht en geschreven, moet ons stellig zeerecht nu worden toegepast op de ganschelijk verschillende toestanden van onze dagen, nu de stoomvaart met de daaraan

eigen geheel andere constructie, bemanning en uitrusting van het schip de zeilvaart schier geheel heeft verdrongen, nu het mechanisme van laden en lossen en al wat met het aanvoeren en wegvoeren der lading in verband staat een totaal ander aanzien heeft gekregen, geregelde lijnen de gemeenschap zelfs met de verst afgelegene havens onderhouden, de reederij zoo goed als algemeen vervangen is door de naamlooze vennootschap, nu de functiën van den kapitein zich bepalen tot de technische leiding van het vaartuig, en hij, bij de geregelde en de zoogenaamde wilde vaart beide, alom aantreft de kantoren of de vertegenwoordigers der onderneming, terwijl het moderne postverkeer, de telegraaf, de telefoon, de draadloze telegraphie niet in de laatste plaats, in staat stellen het contact van het schip met de buitenwereld als het ware ten allen tijde in stand te houden.

En dit zijn dan nog slechts enkele van de 't eerst in het oog vallende openbaringen van het scherpe contrast tusschen het verleden, waarmede de wetgever rekening hield en het heden, dat hij niet voorzien kon. Ook in menig ander opzicht immers doet de omwenteling, welke in het bedrijf plaats greep, haar invloed gelden op allerlei rechtsbetrekkingen uit de scheepvaart voortvloeiend of daarmede in verband staande. Met name denke men hier aan de rechtsbetrekkingen, uit de bevrachtingsovereenkomst tusschen de daarbij rechtstreeks of middellijk betrokken partijen ontstaande. Deze alle, voor zoover zij aan Nederlandsche jurisdictie en Nederlandsch recht onderworpen zijn, moeten zich behelpen met het verouderd Wetboek. Zeker, zij trachten zich te redden. Er is contractsvrijheid, binnen zekere grenzen althans, en niets belet hun de passende regelingen te treffen in den vorm van bijzondere, van de wettelijke afwijkende of deze aanvullende bedingen in charters, cognossementen en dergelijke. Maar het middel is geenszins probaat. Ontstaat er over de uitvoering der overeenkomst een rechtsgeschil en komt het er op aan de juiste beteekenis der bedingen vast te stellen, dan — de ervaring leert het ons, niet waar? — heeft het onderzoek dier bedingen op hun rechtsgeldigheid soms, op hun draagwijdte nog meer, toch altijd plaats met de wet in de hand, de wet van een eeuw geleden.

Spreekt dus de behoefte aan wetsverandering luide, het tegenwoordig moment is voor het ondernemen van het herzieningswerk als aangewezen en de conjunctuur voor het welslagen daarvan juist thans bijzonder gunstig. Een langdurige periode ligt achter ons, waarin tijdens het woeden van den wereldkrijg het normale zeeverkeer grootendeels was stopgezet; de handelsvloeden der zeevarende volken, groot en klein, bij de onveiligheid der routes en de stoornis in passagiers- en goederenvervoer deels waren opgelegd of tot werkeloosheid genoodzaakt, anderdeels aan haar gewone bestemming onttrokken waren en gebezigd voor het transport van troepen en krijgsmiddelen of door eigen of vreemde gouvernementen werden opgevorderd voor de overbrenging van grondstoffen en producten, tot den aanvoer en de distributie waarvan de overheid zich genoopt zag haar zorgen uit te strekken. Voor zoover in stand gehouden, geschiedde de vaart, de vrije zoowel als de gedwongene, onder bevrachtingsvoorwaarden, die in gewone tijden nauwelijks in aanmerking komen en speelden de gebruikelijke voorzieningen slechts een ondergeschikte rol. De bepalingen van de derde afdeling van titel V van Boek II, W. v. K., over „de ontbinding der contracten van bevrachting” en de verder in het Wetboek verspreide voorschriften, die over oorlog en oorlogsgevaar, over molest, over nemen en aanhouden handelen, wij wisten vroeger wel, dat zij bestonden, maar hadden zij niet in den regel voor ons weinig meer dan academische waarde? Hoe anders in deze oorlogsjaren, nu juist daarop, zoo niet uitsluitend, dan toch bovenal de aandacht vallen moest.

¹⁾ Dusver ziet het er niet naar uit, dat de openbare be-raadslaging hierover nieuw licht verspreiden zal.

Dit alles gaat thans tot het verleden behooren; de overgangstoestand is reeds aangevangen. Niemand kan met eenige zekerheid berekenen, wanneer de stilte in onze havens voor de vroegere bedrijvigheid weer zal hebben plaats gemaakt, het wereldverkeer ter zee een nieuwe vlucht neemt en daarmee ook die bedrijvigheid groter afmetingen bereikt dan ooit te voren. Maar dat wij die toekomst naderen, beseffen toch allen. Ook hier opent zich voor ons land een nieuw verschiet. Ook hier is het onze plicht, om nu en later met alle kracht er voor te waken, dat als straks de vreedzame wedijver wederkeert tusschen de Nederlandsche en de overige zeehavens van het vasteland van West-Europa, wij den voorsprong, dien wij ontleenen aan onze geographische ligging en aan den aanleg onzer bevolking, bij voortduring aanwenden tot verhooging der algemeene welvaart.

Met volle recht zijn wij bezig de materiele voorwaarden te scheppen, noodig om onze zeehavens in het wereldverkeer een plaats van groeiende beteekenis te doen verwerven. Door den Staat worden, onder medewerking van de naaste belanghebbenden, opnieuw aanzienlijke bedragen ten koste gelegd aan de verbetering onzer waterwegen en toegangen naar zee. En de betrokken gemeenten, ieder op haar gebied en op eigen wijze, streven er naar haar handelsinrichtingen te doen beantwoorden aan de klimmende eischen van het moderne scheepvaartverkeer.

Van de krachtsinspanning, waarmede aldus aan de gewenschte ontwikkeling van dat verkeer in en over onze havens de weg gebaad wordt, is het noodzakelijk complement, dat wij ook het rechtsleven op dit gebied gezond en krachtig houden. Laten wij dit na, dan benadeelen wij het belang van dien breiden kring onzer samenleving, die met de wettelijke regeling van ons scheepvaartrecht in aanraking komt. Maar dan loopen wij tevens gevaar aan de doeltreffendheid van evenbedoelde krachtsinspanning afbreuk te doen. Dat de schepen onze havens zouden vermijden, omdat hier, voor zoover het materiele recht betreft, de rechtszekerheid te wenschen overlaat, ware wellicht een te krasse bewering. Maar zou het onverklaarbaar zijn, als de buitenlandsche reeder en de buitenlandsche handelaar, die tonnage zoekt, wanneer zij de keus hebben tusschen meerdere verbindingen, de voorkeur schenken aan havens, binnen wier rechtsgebied een wetgeving geldt, welke voor een vlotte afwikkeling der wederzijdsche vorderingen en obligo's den zekersten waarborg oplevert? En al ware dat zoo niet, eischt niet de eer van ons land, dat als eertlang de ontwikkeling van het scheepvaartverkeer zich weer ten volle ontplooit, wij hier niet blijven voortsukken, zoo goed en zoo kwaad als het kan, met geheel uit den tijd geraakte zeerechtelijke normen, tot schade van den naam, dien wij ook in de handelswereld ons beijveren hoog te houden? Juist in deze dagen, nu de publieke belangstelling ontwaakt voor al hetgeen kan bijdragen tot bevestiging van onze positie onder de handeldrijvende en navigeerende volken in de nieuwe aera, die thans intreedt, kan gerekend worden op den steun der openbare meening, wier drijfkracht bij de ontzaglijke taak, den wetgever op de schouders gelegd, voor het slagen van een herziening als de onderhavige onontbeerlijk is.

Gunstig is de conjunctuur ook in een anderen gedachtengang. De pogingen, in het werk gesteld tot verwezenlijking van het denkbeeld eener uniforme regeling van de meest belangrijke hoofdstukken van het zeerecht, hoe aantrekkelijk ook op zich zelf, hadden als schaduwzijde: dat zij belemmerend reageerden op een krachtig doorzetten van de herziening van ons nationaal scheepvaartrecht. De verleiding was groot om, in afwachting van den uitslag dier pogingen, deze herziening slepende te houden. Weliswaar waren als positieve resultaten nog slechts verkregen de ter Brusselsche conferentie van 23 September 1910 ge-

sloten verdragen tot het vaststellen van „eenige eenvormige regelen” betreffende *aanvaring* en *hulp en berging* (voor ons land goedgekeurd bij de wetten van 11 Januari 1913, Stbl. Nos. 26 en 27) en waren deze verdragen dan nog enkel door een deel van de contracteerende Staten bekrachtigd, maar het vooruitzicht scheen gegrond, dat weldra ook omtrent een zoo gewichtig vraagstuk als de beperkte aansprakelijkheid der reeders, ter bekroning van langdurige onderhandelingen, een compromis zou tot stand komen.

De oorlog heeft echter aan die verwachtingen den bodem ingeslagen.

Wij mogen hopen, dat, als eenmaal de vrede ook formeel hersteld zal zijn, de bittere verwijdering tusschen de vroegere vijanden allengs gaat wijken voor mildere gevoelens en het internationaal verkeer opnieuw zijn eischen doet gelden, de draad van het onderling overleg weder zal worden opgevat. Intusschen zal ook hij, die geneigd is deze dingen van de optimistische zijde te beschouwen, zich omtrent het spoedig aanbreeken van den dag, waarop de gestaakte onderhandelingen in den ouden geest worden voortgezet, zich geen illusien maken.

Deze slagboom op den weg der herziening van het nationale zeerecht is dus opgeheven. Langer dralen uit hoofde van uitzicht op uniformeering zou thans niet meer te rechtvaardigen zijn. En zelfs mag worden aangenomen, dat indien het internationaal overleg op dit terrein te zijner tijd wordt hervat, de vertegenwoordigers van ons land op volgende conferenties hun invloed bij de beraadslagingen slechts kunnen zien versterkt, wanneer zij zich beroepen kunnen op een eigen wetgeving up to date, die juist ook anderen ten voorbeeld zou kunnen strekken.

Daarbij komt, dat voor den opbouw van zulk een codificatie van ons zeerecht de voorbereidende arbeid reeds grootendeels is volbracht. Daarover nog een woord in het volgend nummer.

E. E. VAN RAALTE.

STEENKOLEN IN NEDERLANDSCH OOST-INDIE EN DE LEMATANG-CONCESSIES.

Zooals te verwachten was, is gedurende de laatste oorlogsjaren het kolenvraagstuk ook in den Oost-Indischen Archipel acuut geworden. Weliswaar zijn de daar ondervonden moeilijkheden in de verste verte niet van dien aard geweest als hier te lande, toch waren zij voldoende om een meer algemeene belangstelling voor het brandstoffenvraagstuk te wekken. De bijzondere verhoudingen, welke daar dit vraagstuk beheerschen, maken het die belangstelling overwaard.

Wanneer men het kolenvverbruik van vóór den oorlog beschouwt, dan ziet men dit een regelmatig stijgende lijn vertoonen, waarbij gedurende de laatste jaren vóór 1914 de invloed van geïmporteerde kolen eenigszins toenemende was.

Jaren	Verkregen door			
	Totaal verbruik in tonnen	Staats-ontginning	Particuliere ontginning	Invoer
1906..	587.153	277.097	113.807	196.249
1907..	616.209	300.999	120.038	195.172
1908..	670.142	314.065	122.551	233.526
1909..	701.694	339.694	158.598	203.672
1910..	769.671	387.522	156.986	225.163
1911..	850.446	406.395	203.051	250.000
1912..	985.570	407.452	202.036	376.082
1913..	869.693	443.996	123.575	302.122
1914..	939.585	571.646	49.691	318.248
1915..	952.484	570.851	51.633	330.000
1916..	986.456	629.471	107.681	249.304

Vóór 1914 ging de kolenvoorziening met geenlerlei moeilijkheden gepaard; integendeel. De gunstige ligging van den Indischen Archipel ten opzichte van sterk kolenuitvoerende landen als Australië, Japan en Britsch-Indië maakte, dat de noodige hoeveelheden goed en goedkoop verkregen konden worden. Zoodanig waren daarbij de verkoopprijzen, dat een eigen kolennijbouw zonder Staatsinmenging niet tot ont-

wikkeling kon komen, hetgeen echter ook voor een groot gedeelte moet worden toegeschreven aan de minderwaardigheid van de binnen den Indischen Archipel gevonden wordende kolensoorten. Waar echter met de toenemende scheepvaartmoelijkheden de prijzen der kolen zeer aanmerkelijk stegen (van f 11 à f 12 de ton tot ruim f 60 in begin 1917) daar gingen gedurende de oorlogsjaren de minderwaardige inlandsche kolen opgeld doen en een opleving van de ontginning was hiervan in zooverre het gevolg, dat het door particulieren in 1914 gewonnen quantum van 50.000 ton in 1914 steeg tot nagenoeg 108.000 ton in 1916. De in de Staatsmijnen gewonnen hoeveelheid volgde de conjunctuur in aanmerkelijk geringere mate en steeg van 572.000 ton in 1914 op 629.000 ton in 1916. ¹⁾

Wat de Staatsmijnen betreft, dient de aandacht er op gevestigd, dat deze tot nu toe de eenige ondernemingen zijn, welke op uitgebreide schaal met moderne machinale hulpmiddelen kolen winnen; winning door diepe schachten komt ook daarbij niet voor. De kolen worden van uit den dagzoom gegraven. Die Staatsmijnen zijn de Ombilinontginning in het Gouvernement van Sumatra's Westkust en een ontginning op het eiland Laut, even ten oosten van Borneo.

De *Poeloe-Laut*-ontginning is in 1913 voor grof geld van een particulier concern overgenomen; de productie schommelt om de 130.000 ton 's jaars. Reeds van den aanvang af zijn de financieele resultaten, ook in verband met den aard van het product, weinig bevredigend geweest en zelfs de oorlogsjaren hebben, voor zoover hier te lande bekend, daarin geen wijziging gebracht. Zoo kostte elke ton afgeleverde kool den Staat een toeslag van ca. f 1,25 in 1914 en van f 2,50 in 1915.

De Ombilin-mijn is in 1892 van Staatswege geopend. De uitbreiding der ontginning heeft slechts uiterst geleidelijk plaats gehad, zoodat een jaarlijkse productie van 500.000 ton eerst weinige jaren geleden is bereikt. Nopens de financieele resultaten van de Ombilin-ontginning kan men zich minder gemakkelijk een beeld vormen, doordat van den aanvang af die ontginning is vastgekoppeld aan het tot stand brengen van een verbetering van het transportstelsel ter Sumatra's Westkust door middel van een net van spoorwegen. Nu kan voor de mijn op zich zelf wel een zeker rendement berekend worden, waarbij echter het spoorwegkapitaal, hetwelk voor een aanmerkelijk gedeelte niet anders dan den kolenafvoer dient, steeds als niet renderend uit de berekeningen te voorschijn is gekomen. Van werkelijke winsten is dus weinig sprake; men mag tevreden wesen, wanneer aangenomen kan worden, dat bij de tegenwoordige productie ongeveer quitte wordt gespeeld en niet te veel wordt toegelegd.

Houdt men deze geldelijke uitkomsten voor oogen en lettende ook op het in normale tijden gestadige verdwijnen, na enkele jaren van kwijnend bestaan, van particuliere kolenontginningen, dan kan het geen verwondering wekken, dat de steenkolenwinning binnen den Archipel tot nu toe een weinig bemoedigend aspect vertoonde. Zooals reeds is opgemerkt, houdt zulks verband met de kwaliteit der bekende kolenafzettingen, waarom de toekomstige ontwikkeling van den kolenmijnbouw voornamelijk zou zijn te zoeken in het veredelen der winningsproducten en het in den handel brengen van die veredelde producten. Een daarvoor onontbeerlijk economisch procédé moet echter nog gevonden worden.

Gedurende den laatsten tijd zijn echter de vooruitzichten van den kolenmijnbouw niet onaanzienlijk verbeterd en wel door de vondst van kolenlagen van goede kwaliteit in de nabijheid van *Moeara Enim* in de Residentie Palembang. De Indische Regeering heeft

¹⁾ Mede door de gebrekkige postverbindingen zijn latere gegevens dan over 1916 nog niet beschikbaar.

dan ook met het oog op den dreigenden kolennood met een voorloopige ontginning van die kolenlagen een aanvang gemaakt en hoopt daarmede in 1918 een productie van ca. 60.000 ton te bereiken. De winning geschiedt van uit den dagzoom, voorloopig op hoogst eenvoudige wijze. Men heeft het voornemen haar zeer geleidelijk op te voeren en wel tot een jaarproductie van 500.000 ton, in tien jaren tijds te bereiken. Een hoeveelheid van 40 millioen ton goede kolen is hier thans reeds aangetoond als voor *Staatsontginning* beschikbaar. Verder is nog een hoeveelheid van 50 millioen ton vastgelegd, waarvoor aan particulieren concessie is uitgegeven.

Door de Indische Regeering is nu het voorstel gedaan om haar plannen tot definitieve opening van een derde Staatskolenmijn goed te keuren en wettelijk te sanctioneeren, alsmede ook om de vóór weinige jaren door haar in deze streek uitgegeven concessierechten, de z.g. *Lematang*-concessies, terug te koopen voor een bedrag van rond f 1.000.000. ¹⁾

Wat nu het eerste voorstel aangaat, kan men de in deze door het Gouvernement van Nederlandsch-Indië gevolgde gedragslijn slechts goedkeuren en toejuichen. Het doet weldadig aan, dat de Regeering niet meer dien angst toont voor de uitbreiding van haar taak, welke in het afgelopen tijdvak in zake de aardoliewinning zoo zeer op den voorgrond is getreden. De met de verdere opening en voltooiing van de kolenontginning gemoeide bedragen zijn overigens naar verhouding betrekkelijk gering. Voor 1919 bijvoorbeeld wordt gerekend op een aanlegkapitaal van f 1.000.000 en eenzelfde bedrag voor rechtstreeksche winningskosten, waarmede dan 200.000 ton kolen verkregen kunnen worden. Outilleering van het bedrijf voor een jaarproductie van 500.000 ton zal ongeveer f 4 millioen vereischen. Daarbij zijn dan nog de kosten te voegen van een spoorlijn van ongeveer 12 K.M. lengte ad f 1.500.000, welke voorloopig op de kapitaalsrekening der Staatsspoorwegen zijn geschreven, doch welke zuiverheidshalve tot de kosten der kolenontginning dienen gerekend te worden. Verder dient in deze nog opgemerkt te worden, dat de meest nabijzijnde havenplaats *Palembang*, waar de kolen verhandelbaar worden, ongeveer 170 K.M. van het mijnemplacement verwijderd is.

Aannemende nu, dat de rechtstreeksche winningskosten de f 5 per ton niet zullen overschrijden en dat het spoorwegvervoer over het ruim 170 K.M. lange traject wordt verrekend op de basis van f 1 de ton, komt men met omslag van de afschrijvings- en rentelasten van de bovenaangegeven kapitaalsbedragen voor een jaarproductie van 500.000 ton, tot zelfkosten van de kolen te Palembang op pl.m. f 7 de ton. *Is een geschikte regeling van het zeevervoer naar Batavia, Soerabaja, Belawan of Sabang verzekerd*, dan kan dus ook in normale tijden op een loonend afzet van de kolen gerekend worden. De Staatsontginning nabij *Moeara Enim* zal daarom een aanmerkelijke verbetering van het aspect van het kolenvraagstuk geven, ook zonder dat die verbetering van den Staat financieele offers vergt, zooals eenige jaren geleden onvermijdelijk scheen.

Het plan nu om ten behoeve van deze Staatsontginning de *Lematang*-concessies terug te koopen, lijkt minder gewenscht, wijl daardoor op een Staatsmonopolie van steenkolenwinning wordt aangestuurd. Voor zoodanig monopolie kunnen bezwaarlijk steekhoudende financieele of economische overwegingen worden aangevoerd. Wat het geldelijke aspect betreft, verwacht men zelfs van de meerwaardige kolen, welke bij *Moeara Enim* gedolven worden, nog niet zoodanige resultaten, dat de Regeering het wenschelijk acht de ontginning anders dan zeer geleidelijk uit te breiden tot een jaarproductie van 500.000 ton. Zelfs voor het bereiken van die geringe intensiteit van ontginning

¹⁾ Handelingen 1918-1919. Gedrukte stukken No. 204.

wenscht men nog een *tiental* jaren te besteden. Financieel zijn daarom de verwachtingen van de ontginning in *Staatshanden voor normale tijden* zeker niet buitengewoon, zooals ook de hiervoren gegeven zelfkostencijfers aanduiden, waarbij het spoorwegvervoer zoo laag als maar eenigszins mogelijk is aangeslagen en eenige winst uit dien hoofde zelfs geheel en al buiten beschouwing is gelaten.

Wat de economische zijde van het vraagstuk betreft is er op te wijzen, dat Nederlandsch-Indië, evenals elk land, het allergrootste belang heeft bij een bloeienden steenkolenmijnbouw. Ook omdat deze tak van mijnbouw tot nu toe zeer weinig lucratief is geweest, is er toch wel geen reden particuliere werkzaamheid buiten te sluiten, waar de Staat zich in zake de steenkolenwinning reeds een overheerschende positie heeft verzekerd. Werken in deze Staat en particulier naast elkander, dan zal veel meer tot stand gebracht kunnen worden dan door Staatswerkzaamheid alleen. Nu zou door terugkoop van de Lematang-concessies dit particulier initiatief zeer zeker een hoogst gevoelige knak krijgen. Na lange jaren van zoeken heeft men nu eindelijk kolenafzettingen gevonden, waarmede zoo niet schitterende dan toch loonnende resultaten verkregen kunnen worden. Voor particulieren, die, wat het zeevervoer betreft aan geen enkel contract gebonden zijn, zijn de vooruitzichten bovendien aanmerkelijk gunstiger dan voor den Staat, indien deze slechts met zijn spoorwegtarieven eenigszins schappelijk wil wezen. De indruk, welken de weinige bekendgemaakte cijfers dan ook wekken is die, dat het voor een modernen particulieren steenkolenmijnbouw binnen den Indischen Archipel met de Lematang-concessies een quaestie is van *nu of nooit*. Welke steekhoudende redenen er dan ook aangevoerd kunnen worden om de concessies weder terug te koopen, blijft in het duister. Men bedenke slechts, dat de thans reeds voor den Staat beschikbare hoeveelheid, voor zoover die uit *voorloopige* onderzoekingen bekend is, voldoende is voor de ontginning gedurende een tijdsverloop van *tachtig* jaren. Is zulks met het oog op de omstandigheid, dat Indië op mijnbouwkundig gebied nog voor een groot gedeelte terra incognita is, niet voldoende? En is het niet beter gedurende die tachtig jaren althans een *kans* open te laten, dat een ander betrekkelijk spoedig wél tot winning over zal gaan?

De Indische Mijnwet rekt verder op de mogelijkheid, dat ontginning van een concessie in het algemeen belang wenschelijk kan wezen, in welk geval den concessionaris een bepaalde termijn kan worden gesteld, binnen welken hij de ontginning moet hebben aangevangen om niet van zijn rechten te worden vervallen verklaard. Ook voor deze mogelijkheid is een voorziening als het ware dus reeds getroffen en behoeft niet tot aankoop van de concessies overgegaan te worden, zoodat ook uit dien hoofde de terugkoop der concessies, zooals die ook bij de overname van de Poploe Laut-mijn een *failure* bleek, geen aanbeveling verdient. Ten slotte moge nog een enkel woord gewijd worden aan de omstandigheid, dat voor Nederlandsch-Indië ook op andere wijzen gestreefd wordt naar een Staatsmonopolie in zake steenkolenvoorziening. Kort voor de algemeene verkiezingen kon zelfs een wetsontwerp in die richting het Staatsblad bij verrassing bereiken, doordat nòch in de Tweede nòch in de Eerste Kamer der Staten-Generaal deze aangelegenheid bij de openbare beraadslaging enige aandacht kreeg. Voorloopig zullen nu geen verdere steenkolenconcessies meer worden uitgegeven en is het vindersrecht, daarmede de prikkel tot opsporen, buiten werking gesteld. Nu zal wel niemand voor deze doctrinaire en voor Indië hoogst ongewenschte regeling een langdurig leven verwachten; zij zal wel verdwijnen bij de eerstvolgende herziening van de Indische Mijnwetgeving, welke zich zoowel om financieele als om economische redenen als steeds urgenter doet ge-

voelen. Ook in verband daarmede schijnt het onwenschelijk het thans in deze voorloopig sterk beperkte particuliere initiatief geheel en al ten doode te doen, in de hoop, dat het in latere jaren wel weer verlevendigd zal kunnen worden.

E. P. WELLENSTEIN.

's-Gravenhage, 8 December 1918.

DE (AMSTERDAMSCH) GELDMARKT.

Naar aanleiding van hetgeen in No. 147 van dit weekblad werd medegedeeld omtrent de toenemende beteekenis, welke New York als internationaal financieel centrum bezig is te verkrijgen, werd met enkele zinsneden in No. 150 de aandacht op onze geldmarkt gevestigd.

De geldmarkt in het algemeen hier te lande is, kan men zeggen, geconcentreerd te Amsterdam; wel worden buiten Amsterdam om gelden op prolongaties gegeven en genomen, wissels gedisconteerd en geherdisconteerd, doch bij het sluiten van prolongatiën, het disconteerden en herdisconteerden van wissels en promessen wordt als richtsnoer genomen hetgeen ter Amsterdamsche Beurze geldt.

De geldmarkt in engeren zin d.w.z. de prolongatiemarkt is geconcentreerd op de Effectenbeurs, in den „geldhoek”; de koers, welke daar wordt besteed voor geld op prolongatie geldt voor de posten in het geheele land.

Ondanks het feit, dat de bepalingen van het prolongatie-contract voor geldgevers niet ongunstig zijn en hunne rechten gewaarborgd worden door die bepalingen en de Beursvoorschriften en de voorschriften van het Reglement voor den Effectenhandel van de Vereeniging voor den Effectenhandel en ondanks het feit, dat 20 pCt. surplus, met verplichting van dag tot dag dat surplus aan te vullen, wordt verstrekt, treedt bij het verlenen van geld, aan insiders wel bekend, nog een factor op, n.l. de credietwaardigheid van den geldnemer.

Bij het uitleenen van geld op prolongatie kiest de geldgever vrij wel uit zijn tegenpartij, den geldnemer. Dat uitkiezen, die kieskeurigheid van de geldgevers berokkent telkens, vooral in dagen van spanning, van groote geldvraag, teleurstelling aan de niet-uitverkorenen, die, ondanks het feit, dat geld op prolongatie verstrekt wordt, geen geld verkrijgen kunnen, zelfs al zouden zij een hogere rente willen besteden, dan door degenen, die geld bekomen, gegeven wordt. Dat hieruit voortspruiten moeilijkheden voor het vaststellen van de notering van 't geld op prolongatie, is duidelijk. Dat een biedende koers door een geldnemer, voor wie de geldgevers terughoudend zijn, niet de juiste maatstaf, de notering van het geld behoort te zijn, is begrijpelijk, wanneer men bedenkt, dat door het noteeren van dien koers op alle op dien dag gesloten en gecontinueerde prolongatieposten betaald zoude worden een rente, hooger dan betaald behoeft te worden door de geldnemers, tegen wie bij geldgevers geen bezwaar om geld te verlenen bestaat; onder de moeilijkheden bij het bekomen van geld van een geldnemer zouden alle geldnemers, niet alleen speculanten, doch ook de handelaren en industrieelen, die op fondsen geld geleend hebben, moeten lijden; 't welk onbillijk zoude zijn.

Vanwaar die kieskeurigheid van de geldgevers, de voorwaarde van credietwaardigheid der geldnemers? Zoude het bezwaar om aan een ieder geld te leenen, dat de gewone voorwaarden niet hierin gelegen zijn, op de geldgever elk fonds, mits het maar genoteerd is, als onderpand moet aannemen, derhalve ook fondsen, waarvan de intrinsieke waarde zeer twijfelachtig kan geacht worden en die hun waarde alleen ontleenen aan het feit, dat ze in de prijscourant van de Vereeniging voor den Effectenhandel genoteerd zijn (art. 51 juncto art. 68 van het Reglement voor den Effectenhandel; zie ook afd. V der Rentevoorschriften 1914,

art. 71, al. 2; uit al. 3 is af te leiden, dat ook fondsen, niet in de notering opgenomen, als onderpand kunnen worden verstrekt en door den geldgever moeten worden aangenomen) en wel tegen den genoteerden koers worden gewaardeerd?

Dat op die notering door geldnemers zelf wel invloed uitgeoefend is, ten einde de fondsen als onderpand hoog te kunnen waardeeren, is welbekend; dat dit nog niet lang geleden op groote schaal geschiedde, wordt vermoed.

Mocht 't mogelijk zijn te bepalen — doch het zal op praktische bezwaren stuiten — dat de geldnemer bij het sluiten van een prolongatiepost het onderpand aan de goedkeuring van den geldgever onderwerpen moet of mocht 't den geldgever vrij staan fondsen als onderpand te weigeren, welke hem als zoodanig niet aanstaan, dan was er een groot bezwaar aan de zijde der geldgevers om aan iederen geldnemenden commissiounair in effecten geld te leenen, vervallen. Art. 71, al. 5, der Beursvoorschriften 1914 bepaalt, dat de „geldgever het recht heeft hem niet passende fondsen als onderpand te weigeren, voor zooverre hij bij het sluiten der leening zich dat recht heeft voorbehouden”.

Deze bepaling zoude aan het genoemde bezwaar tegemoet kunnen komen, wanneer dit beding algemeene toepassing vond of als algemeene regel werd gesteld en niet als beding.

Doch de geldgevende commissiounair, trouwens, elke geldgever zal, voor moeilijkheden en onaangenaamheden zich willende behoeden, trachten de kans van te moeten toepassen dwangmaatregelen en onverhoopte executie, zooveel mogelijk te vermijden en daardoor de voorkeur blijven geven aan geldnemers, die hij tot bijsuppleeren ten allen tijde in staat acht.

Of het geld geven op den termijnmarkt, gesteld, dat het rescontrestelsel, waarvan in voorgaande nummers werd gewag gemaakt ter Amsterdamsche fondsenbeurze werd ingevoerd, aan geldgevers een geschikte gelegenheid zoude verschaffen om gelden uit te zetten op korten termijn, zoude afhangen van de bepalingen, geldende voor den tijdhandel; aan een voor geldgevers aan het prolongatie-contract klevend bezwaar — n.l. dat hun geld voor één maand wordt uitgeleend en in den tusschentijd niet kan worden terugbekomen, terwijl de geldnemer het geleende geld elken dag kan teruggeven — zoude tegemoet gekomen worden bij den termijnhandel; bij dien handel zoude het geld slechts voor hoogstens 14 dagen uitgeleend worden en ook tot den bepaalden datum vast uitgezet zijn. Geld zoude in de termijnmarkt uitgezet kunnen worden hetzij direct, hetzij door bemiddeling van de commissiounairs, die thans geld op prolongatie voor maatschappijen en instellingen uitzetten op de prolongatiemarkt.

Door het invoeren van den tijdhandel ter Amsterdamsche Beurze, zoude op de geldmarkt een gelegenheid temeer aan geldgevers worden geboden om hunne gelden uit te zetten. Dat geldgevers in den eersten tijd schroomvallig gelden op de termijnmarkt uitzetten, is niet ondenkbaar, evencens dat zij, nadat deze wijze van geld uitzetten op korten termijn op onderpand met surplus gebleken is veilig te zijn en liquide hunne middelen te houden, vrijmoediger er toe zullen overgaan.

De in het buitenland bekende vorm van het verstrekken van geld op fondsen, waarbij de geldnemer geld vraagt op een bepaald fonds of eenige genoemde fondsen, komt in den „geldhoek” vrijwel niet voor, en is hier te lande ook weinig bekend.

Aan daggleeningen kleefte het bezwaar van den termijn van één maand niet; het geld kan elken dag teruggevraagd en teruggegeven worden. Doch door de mogelijke terugvraging, elken dag, eigenen zich daggleeningen weinig voor het geldnemen op onderpand van fondsen, voor de fondsen-speculatie.

Of op de geldmarkt ter Amsterdamsche Beurze, als

bovenvermeld, na den oorlog een groote uitbreiding te verwachten is? De kans lijkt niet groot.

De nawerking van den schrik, welke geldgevers beveng, toen door den schok, welke door het uitbreken van den wereldoorlog het handels-, financieel- en economisch leven van bijna de geheele beschaafde wereld onderging en welke onze Effectenbeurs deed sluiten — wat gebleken is bijzonder heilzaam gewerkt te hebben — zal langzamerhand wel verdwijnen, wanneer de rust op binnen- en buitenlandsch politiek en economisch terrein teruggekeerd zal zijn. Dan zullen de geldgevers wel weder op ruimer schaal van de gelegenheid om gelden op korten termijn door middel van het geven van geld op prolongatie gebruik maken; de ondervinding gedurende de oorlogsjaren, toen alles zoo ontwricht was, opgedaan, zal hen niet weerhouden; de ondervinding heeft geleerd, dat het uitzetten van geld op prolongatie nog zoo'n onzekere tijdelijke belegging niet is, dat zelfs bij de heftige crisis, welke de fondsen- en geldmarkt heeft doorgemaakt, verliczen niet zijn geleden.

Algemeen worden echter groote geldbehoefte voorzien na den oorlog, krapheid van geld ter Beurze voorspeld en dat, na het tot stand komen van den vrede, of zelfs voor dien, de zaken in den „geldhoek” sterk ingekrompen zullen zijn.

Dat gelden uit het buitenland hierheen zullen komen ter uitzetting op de geldmarkt, die kans tot uitbreiding van de geldmarkt na den oorlog, is klein.

De omstandigheid, dat banken en bankiers hier te lande groote bedragen hebben geleend aan het buitenland — Duitschland, Oostenrijk-Hongarije, terwijl van een te verstrekken credit aan Engeland gewag wordt gemaakt — zal er niet toe bijdragen, dat de geldmarkt aan levendigheid wint; groote bedragen liggen vast en zullen, naar 't zich laat aanzien, langen tijd blijven vastliggen.

Naar aanleiding van het oprichten van een discontomaatschappij te New York, van het verlenen van voorschotten op wissels, van de gelegenheid tot herdiscontoeering bij de Federal Reserve Banks (zie behalve hetgeen in No. 147 werd medegedeeld ook de aantekeningen op blz. 1075 in No. 153) werd in No. 150 gewag gemaakt van het geopperde denkbeeld om hier te lande een discontomarkt te scheppen, tenminste een ruimere dan tot nog toe.

Waren ter Beurze en ook buiten de Beurs om de disconto-affaires voor den oorlog gering, gedurende den oorlog hebben deze wel eenige uitbreiding verkregen, tengevolge van groote geldbehoefte enerzijds en geldovervloed anderzijds.

Het discontoeeren van schatkistpromessen ging buiten de Beurs om, het verdiscontoeeren er van kwam weinig voor, eveneens werden de door gemeenten afgegeven promessen buiten de Beurs verdiscontoeerd; ook gaat buiten de Beurs om het „en pension” nemen en geven van papier van en naar het buitenland.

De zaken ter discontomarkt geschieden vrijwel algemeen, zoo niet uitsluitend door bemiddeling van de zgn. wisselmakelaars van wie een paar zich in het bijzonder op het verlenen van hunne bemiddeling voor 't discontoeeren en verdiscontoeeren van papier toegelegd hebben en die geacht kunnen worden goed op de hoogte der discontomarkt te zijn en de eigenaardigheden dier markt te kennen. Een van de moeilijkste problemen is, te weten aan wie het ter disconto aangeboden papier eventueel mag vertoond worden, want groote vrees bestaat bij bankiers en banken, dat men elkanders papier zal zien en zoo elkanders cliënten en de zaken van die cliënten zal te weten komen. Die vrees werkt zeer belemmerend voor het doen van zaken, en zal de Amsterdamsche discontomarkt na den oorlog en in de toekomst na het tot stand komen van den vrede van beteekenis, van meer beteekenis dan tot nog toe willen worden, dan zal die vrees overwonnen moeten worden of maatregelen dienen genomen te worden om die vrees te ontgaan.

Zoude er een oplossing hier verwacht kunnen worden van een instelling, waarvan New York ons het voorbeeld geeft? Een speciale instelling voor het discontoeeren is niet zoozeer noodig te achten; we hebben banken en bankiers, welke zich, de banken n.l., sterk gemaakt hebben gedurende den oorlog door het uitgeven van nieuw kapitaal, hun vlottende middelen zijn groot, groote bedragen zijn aan hen toevertrouwd. Doch wellicht is van een speciale instelling nut te verwachten, van een instelling, welke uitsluitend hare bemiddeling verleent voor het discontoeeren en verdiscontoeeren, welke als tusschenpersoon fungeert tusschen discontant en verdiscontant op een bijzondere wijze, n.l. zoo, dat ter vermijding van bovenvermelde vrees, het ter verdisconto gegeven papier niet vertoond wordt aan de discontoeerende bank of het papier nemenden bankier.

Trouwens een instelling, welke zelf discontoeeren zoude, zoude in haar middelen beperkt zijn tot haar eigen kapitaal, tenzij gelden à deposito haar toevloeden en dan zoude zij optreden als concurrente van de banken en bankiers.

Een instelling zoude het derhalve moeten zijn, welke haar bemiddeling verleent aan dengeen, die papier ter verdiscontoeering heeft en aan dengeen, die gelden ter beschikking heeft en deze wil uitzetten door papier te discontoeeren, en wel zoo hare bemiddeling verleent, dat het papier dat verhandeld wordt, niet gezien wordt door den discontoeerende en onder hare berusting blijft, als het ware voor den discontoeerende. Een instelling, welke als het ware het geld van den discontant brengt aan dengeen, die zijn papier verdiscontoeert. Zij geeft den wissel op haar door den verdiscontant getrokken en door haar tegen overgave van het verdiscontoeerd wordende papier geaccepteerd aan den discontant; deze discontoeert dat accept en het montant van het accept, onder aftrek van disconto, wordt aan dengeen, die zijn papier in portefeuille verdiscontoeerde, onder aftrek van provisie uitbetaald. Op den vervaldag int de instelling het verdiscontoeerde, onder hare berusting gehouden papier en lost met het ontvangen bedrag de door haar geaccepteerde traite bij den discontant in.

Het denkbeeld echter, dat een bankier papier zoude discontoeeren, dat hij niet ziet, papier zoude nemen, terwijl hij de handteekeningen, welke er op voorkomen, niet mag weten, is ongerijmd; volkomen waar, tenzij de bankier papier krijgt, dat hem voldoende zekerheid verschafft.

Zoude hij in papier, afgegeven door de bemiddelingsinstelling, of door dengeen, die papier wil verdiscontoeeren, getrokken op haar en door haar geaccepteerd — in welk geval er twee handteekeningen op het papier voorkomen en het mede voorzien van de handtekening van den discontoeerenden, drie handteekeningen zoude dragen, hetgeen het papier tegen wisseldisconto verdiscontabel zoude maken — niet voldoende zekerheid kunnen vinden?

Het kapitaal van de bemiddelingsinstelling ter discontomarkt zoude niet volgestort behoeven te zijn.

Van het beleid van de bestuurders der bemiddelingsinstelling hangt veel af; doch is aan hen, door wier handen een groot gedeelte van het papier ter discontomarkt gaat, een goeden kijk op het papier ondenkbaar? Is aan hen de „fijne neus” te ontzeggen?

Hebben de wisselmakelaars, die zich speciaal toeleggen op het door hunne bemiddeling discontoeeren en verdiscontoeeren van papier, niet een goeden kijk op de hoedanigheid van het papier, op de hoedanigheid van de daarop voorkomende handteekeningen? Zoo die kijk aan dezen niet te ontzeggen is, dan is dat zelfde inzicht te veronderstellen bij de bestuurders van de bemiddelingsinstelling.

Het belang hunner instelling, hun belang als bestuurder, hun routine, vormen een waarborg tegen

het nemen van niet prima papier, van papier zonder eenige eerste-klasse-handteekening.

Het bestaan eener geregelde discontomarkt te Amsterdam zoude een tastbaar voordeel zijn voor de instellingen, maatschappijen, welke groote bedragen liquide middelen geregeld of telkens hebben; zij zijn thans aangewozen bij het uitzetten dezer gelden op het à deposito plaatsen bij banken en bankiers tegen een geringe rentevergoeding, op het plaatsen op prolongatie (daggeld) — en bij het bestaan van een rescontrehandel op de termijnmarkt — bij het bestaan van een discontomarkt zouden zij een gelegenheid te meer hebben om hun gelden op vaste wijze uit te zetten, ze rendabel te maken en toch liquide te houden. Voor hen zoude een bemiddelingsinstelling hierbij van bijzonder nut kunnen zijn.

Doch laten we niet in bijzonderheden treden, het doel is slechts een denkbeeld in overweging te geven; de vraag is of onze geldmarkt, speciaal die te Amsterdam, — het voornaamste geldcentrum hier te lande — niet moet trachten profijt te trekken van de voor haar gunstige omstandigheden, welke zich thans voordoen om de discontomarkt thans te verlevendigen en groo-ter te maken, en of hetgeen te New York wordt be- raad en uitgevoerd om daar een disconto- en wisselmarkt te scheppen, voor onze geldmarkt niet ten voorbeeld kan zijn.

De omstandigheden zijn gunstig voor onze geldmarkt; zij heeft geld, de handel en nijverheid van de ons omringende rijken hebben geld noodig; de ligging van Amsterdam is gunstig ten opzichte van de ons omringende landen, zeker minder veraf dan New York; onze, door enkele theoretici versmade goudvoorraad is groot; we hebben een goed gefundeerd bank- en geldwezen, dat de noodige elasticiteit waarborgt tegen groote terugslagen op de markt; crises plachten hier veel minder heftig te zijn dan in de Vereenigde Staten; de verhouding van ons kapitaal tot de financieele behoeften van onzen handel en van onze nijverheid is niet zoo, dat gevreesd behoeft te worden voor een al te hoog disconto; de buitenland- sche wisselkoersen zijn in ons voordeel.

Wil de Amsterdamsche geldmarkt profijt trekken van de voor haar zoo gunstige omstandigheden, dan moet zij zich toerusten voor de taak van beduidende discontomarkt, mogelijke belemmeringen wegnemen.

Met uitbreiding van de discontomarkt is verlevendiging van de buitenlandsche wisselmarkt, van den reëlen handel in buitenlandsche valuta te wachten; ook daarvan kan onze geldmarkt voordeelen trekken.

v. L.—D.

FINANCIEELE RESULTATEN DER N. U. M.

Op 7 December j.l. is bij de Tweede Kamer ingezonden de Memorie van Antwoord der Regeering inzake de aanhangige nadere wijziging der wet, houdende voorziening ter zake van het goederenverkeer met het buitenland.

De memorie bevat in antwoord op het Voorloopig Verslag een reeks mededeelingen over de door de N. U. M. gevoerde gestie, terwijl als bijlagen worden overgelegd de overeenkomst nopens credietverleening aan Oostenrijk-Hongarije van 19 October 1917, het aanvullend Wirtschaftsabkommen, de z.g. Paardenovereenkomst van 10 October 1917, benevens de Deutsche Kolencredietovereenkomst en de Deutsche IJzer- en Staalcredietovereenkomst, beide van 23 October 1917. Voorts worden overgelegd een extract uit de correspondentie van de Regeering met de N. U. M., de statuten van dit lichaam en verschillende cijfers nopens de financieele resultaten per ultimo Maart j.l. en per ultimo September j.l.

Hierachter volgen de balans en winst- en verliesrekening per 30 September 1918. De winst- en verliesrekening is eenigszins verkort weergegeven.

<i>Activa.</i>	BALANS PER 30 SEPTEMBER 1918.	<i>Passiva.</i>	
Kas	f 4.237,52	Kapitaal	f 5.000.000,—
Bankiers	„ 3.818.446,46	5 % Schuldbrieven Serie A	„ 14.481.000,—
5 % Buitenlandsche Schatkistbiljetten ¹⁾	„ 49.600.000,—	<i>Bankiers.</i>	
Debiteuren	„ 3.326.460,65	Nederlandsche Bank Beleening	„ 9 500.000,—
Gebouwen:	„ 1.439.599,21	<i>Interest.</i>	
Kantoorinstallatie	f 156.171,55	5 % Schuldbrieven Serie A f 120.675,—	
Afschrijving 10 % per kwart. „ 40.788,15		Beleening Nederl. Bank	„ 22.562,50
	„ 115.383,40		„ 143.237,50
Interest onverschoten op 5 % Buitenlandsche Schatkistbiljetten:		Crediteuren	„ 2.954.067,97½
op 5 % Duitsche Schatkistbiljetten	f 330.416,67	Reserve Crediet-Provisie	„ 2.836.000,—
op 5 % Oostenr. Schatkistbiljetten	„ 245.000,—	Voorloopige winst	„ 24.040.571,13½
op 5 % Hongaarsche Schatkistbiljetten	„ 75.000,—		
	„ 650.416,67		
Exporteurs Zegelkosten	„ 332,70		
	f 58.954.876,61		f 58.954.876,61

¹⁾ Gedeponceerd bij de Nederlandsche Bank te Amsterdam en bestaande uit:

f 25.600.000 5 % Duitsche Schatkistbiljetten.

„ 16.800.000 5 % Oostenr. „

„ 7.200.000 5 % Hongaarsche „

Verder berusten bij de Nederlandsche Bank voor f 56.700.000 Garantiewissels, ontvangen als meerdere zekerheid voor de aan Duitschland verleende credieten en wel door de:

Nederlandsche Uitvoer-Maatschappij f 22.700.000

Centraal Verr. Kant. v. Br. „ 29.100.000

Ver. t. Reg. v. h. IJzervervoer „ 4.900.000

In begin October werden nog bij de Ned. Bank gedeponceerd f 2.900.000 Garantiewissels voor de door de Ned. Uitvoer Mij. in September 1918 aan Duitschland verleende credieten tot gelijk bedrag. Ten slotte berusten bij de Ned. Bank:

f 5.040.000 5 % Oostenr. Schatkistbiljetten,

„ 2.160.000 5 % Hongaarsche „

dienende tot meerdere zekerheid der door de Ned. Uitvoermaatschappij aan Oostenrijk en Hongarije verleende credieten.

Verlies. WINST- EN VERLIJESREKENING PER 30 SEPTEMBER 1918. *Winst.*

Onkosten	f 765.508,15½	Interest (ontvangen en nog te vorderen).	
Kantoorinstallatie afschrijving (10 % per kwartaal)	„ 40.788,15	5 % Duitsche Schatkistbiljetten	f 728.374,98
Credietprovisie 1917 (vergoeding Vereeniging voor den Geldhandel)	„ 4.958,57	5 % Oostenrijksche Schatkistbiljetten ..	„ 109.666,66
Oprichtingskosten	„ 128.492,05½	5 % Hongaarsche Schatkistbiljetten ..	„ 46.999,98
Zegelkosten Schuldbrieven	„ 96.000,—		f 885.041,62
Voorloopige winst	„ 24.040.571,13½	5 % Schuldbrieven Serie A	„ 342.417,74½
			f 542.623,87½
		Beleening bij Ned. Bank, verschuld. interest ..	f 22.562,50
		Nadeelig saldo interest-rekening ..	„ 68.933,88
			„ 91.496,38
		Verschuldigde betalingen f 24.171.086,93½	f 451.127,49½
		10 % definitieve inhoudingen veilingen	„ 450.730,13½
			„ 24.621.817,07
		Koersverschillen	„ 3.873,50
	f 25.076.318,06½		f 25.076.318,06½

AANTEKENINGEN.

De Rijn en de bezettende Mogendheden. — In de afgelopen week lag de scheepvaart op den Bovenrijn, zooals bekend, geheel stil door maatregelen van de Geallieerden. Gelukkig is hierin sedert 13 dezer een verandering gekomen en is van dien datum af de rijnvaart weder vrij, staat echter onder controle van de z.g. „Intergeallieerde Scheepvaart-Commissie”, waarvan het hoofdkantoor in Keulen gevestigd is. Verder zijn door deze Commissie kantoren gevestigd te Emmerich, Duisburg, Mannheim en Straatsburg. De Duitsche Regeering heeft een bureau in Keulen opgericht, waarvan aan het hoofd staat de heer Roeber. Alle klachten, de rijnvaart betreffende, moeten aan de „Intergeallieerde Scheepvaart-Commissie” gericht worden.

De verdere voorwaarden, op welke de vaart geopend is, zijn de volgende:

1. De scheepvaart op den Rijn, alsook op zijrivieren rechts van den Rijn, voor zoover deze binnen de te bezetten zone liggen, wordt uitgeoefend onder controle van de „Intergeallieerde Scheepvaart-Commissie” door het thans aangestelde militaire en burgerlijke personeel, zoodra door de scheepvaartstroepen van de verbonden legers, voor zoover het Duitsche personeel niet voldoende, of politiedienst noodzakelijk is;
2. Alle transporten, inclusieve zendingen van particulieren, zijn aan controle onderworpen door inzage in de scheepspapieren enz. Moeilijkheden of storingen zijn in de scheepvaart slechts dan te verwachten, indien tegen de bestaande bepalingen of overeenkomsten gehandeld wordt, of indien de wenschen der

intergeallieerde commissie niet worden opgevolgd; 3. Voor de veiligheid van het scheepvaartpersoneel, zoomede van dat van het havenbedrijf, worden blauwe banden om den arm ingevoerd, waarop in rood de letters C. I. N. (Commission interalliée de navigation).

Het bestuur voor het algeheele Rijn-gebied, Directeur Roeber, heeft vanaf 9 December zijn zetel in Keulen, in het dienstgebouw van de spoorwegdirectie. Dit bestuur geldt tegenover de Intergeallieerde Scheepvaart-Commissie als de eenig beslissende bevoegde vertegenwoordiging. Aanvragen in zaken, de rijn-scheepvaart betreffende, moeten uitsluitend aan dit kantoor worden gericht. D.

Veredeling van Japansche exportgoederen. — Vaak zijn klachten gehoord over de kwaliteit der Japansche exportgoederen; nog in het vorig nummer werd in een referaat van een voordracht, door den Japanschen consul-generaal te Londen gehouden, daarvan gewag gemaakt en vermeld, dat om den stand van zaken te verbeteren verschillende industrieele vereenigingen de bevoegdheid gekregen hebben zekere exportgoederen te onderzoeken, ten einde de kwaliteit van het goed hoog te houden. Thans bereikt ons van het Consulaat van Japan te Rotterdam een niet gedateerd biljet, inhoudende, dat het Departement van Landbouw en Handel der Japansche Regeering schikkingen getroffen heeft en orders uitgevaardigd met het oog op handhaving der kwaliteit van lucifers, glaswerk, emaillewaren, passementerie en geweven ondergoed.

Krachtens deze beschikkingen en bepalingen, is de uitvoer verboden van alle fabrikaten, die niet zijn geïnspecteerd door de Trade Associations of hun Union Associations, welke door de betrokken fabrikanten of handelaren, of door de districtsautoriteiten georganiseerd zijn. De artikelen, die aan de eischen hebben voldaan, zijn van een „Certification Stamp” voorzien.

Waar er geen mogelijkheid bestaat het onderzoek, zooals hierboven aangegeven, officieel te doen plaats hebben, moet vergunning tot uitvoer worden verstrekt door de betrokken districtsautoriteiten en de eerste emballage of de kisten, die de artikelen bevatten, moeten van een „Permission Stamp” voorzien zijn.

Betreffende de bij de inspectie gestelde eischen, zooals die zijn vervat in de beschikkingen van het Departement van Landbouw en Handel der Japansche Regeering, zij aan het biljet nog het volgende ontleend:

Lucifers worden o.m. voor export geweigerd: wanneer de kop niet droog genoeg is, of niet goed ontvlamt, enz.; wanneer de stokjes minder zijn dan 5 rin (pl.m. 1½ m.M.) vierkant; wanneer de doosjes meer dan 5 pCt. onbruikbare stokjes bevatten, enz.

Van *glaswerk* zullen niet tot export worden toegelaten de artikelen: die onzuiver of misvormd zijn, die blaasjes en streepen bevatten, die niet doorschijnend zijn, enz.; namaak-paarden of glaskogels, waarin de kleuren verschieten of spoedig verbleeken.

Van *emaillewaren* worden geweigerd de artikelen: die voldoende glans missen, die slordig zijn afgewerkt, of waarvan het email spoedig afvalt, of die van geen aanduiding in het Engelsch zijn voorzien van het feit, dat de bodems of zijanten gesoldeerd of gevoegd zijn, door de woorden „soldered” of „jointed”.

Wat betreft *passementen* worden voor export geweigerd o.m.: linnen band met scheuren of voorloopig gehecht; artikelen, die niet opgerold zijn volgens de goedgekeurde methode, die gemaakt zijn van materiaal van gemengde kwaliteit, die ruw gevlochten, niet egaal glanzend zijn of die in het oog loopende vlekken vertoonen; linnen band, waarin het aantal draden minder bedraagt dan in den handel goedgekeurd is en

linnen band in bundels, opgebonden met gekleurd band.

Van *manufacturen* worden onderstaande goederen voor export geweigerd: die op niet gebruikelijke maat zijn gemaakt, die gemaakt zijn van een materiaal, dat zichtbaar ruw of gekreukt is, die onvoldoende zijn gewasschen, gebleekt, geverfd of op een andere wijze slecht zijn gefabriceerd, of die welke gemakkelijk verbleeken of van kleur verschieten, die, waarin het gebruik van kunstzijde niet duidelijk is aangegeven, die, waarvan de knopen en de onderdeelen van slechte kwaliteit zijn of slordig zijn aangehecht, die van een zichtbaar minderwaardig materiaal of niet op in den handel gebruikelijke wijze zijn vervaardigd.

Levensonderhoud in Amerikaanse scheepsbouwcentra. — In samenwerking met den Loonraad van de „Emergency Fleet Corporation” heeft — leest men in de jongste aflevering van het Maandschrift van het Centraal Bureau voor de Statistiek — het Bureau voor Arbeidsstatistiek in de Vereenigde Staten een onderzoek ingesteld naar de kosten van het levensonderhoud in de verschillende centra voor den scheepsbouw. Het Augustus-nummer van „Monthly Labor Review” bevat enkele gegevens nopens de uitkomsten van dat onderzoek in plaatsen, alle gelegen in de Noordelijke Staten langs den Atlantischen Oceaan. Hier volgt een staatje, waarin verhoudingscijfers zijn gegeven voor de maanden Maart 1918 en December 1915, 1916 en 1917, in vergelijking met December 1914, dat op 100 is aangenomen.

	Dec. 1915	Dec. 1916	Dec. 1917	Maart 1918
Bath, Me. (99)	99,41	113,55	139,68	147,82
Portland, Me. (103)	99,58	113,83	137,96	142,70
Baltimore, Md. (205)	98,63	118,51	151,27	156,80
Boston, Mass. (210)	101,57	115,72	138,13	142,95
Portsmouth, N. H. (104) ..	99,47	114,36	139,45	145,88
Newport News, Va. (72 bl.)	100,96	115,61	148,08	151,34
„ (30 kl.)	100,90	115,82	148,72	150,69
Norfolk, Va. (97)	100,61	114,73	145,15	148,99

Duidelijk blijkt uit de cijfers, hoe groot de stijging van de kosten van het levensonderhoud tijdens den oorlog ook aan gene zijde van den Oceaan geweest is. De getallen tusschen haakjes achter de plaatsnamen zien op het aantal gezinnen, alwaar waarnemingen gedaan zijn. Voor Newport News is een onderscheid gemaakt tusschen gezinnen van blanken en van kleurlingen.

De konijnteelt in Pruisen. — De konijnteelt heeft de laatste jaren in Pruisen een geweldige vlucht genomen. Vóór den oorlog en ook nog in de eerste oorlogsjaren hechte men in het Duitsche rijk weinig waarde aan konijnen en nooit had men er aan gedacht, statistisch vast te stellen, hoeveel er eigenlijk waren. De oorlog heeft ook hierin verandering gebracht. Onder den druk van den al nijpender wordenden vleeschnood heeft men, het eerst in Pruisen, ingezien, van hoe groote betekenis het konijn voor de volksvoeding is. En bij de algemeene Pruisische veetelling van 4 April 1916 werden voor de eerste maal ook de konijnen meegeteld. Sinds Maart 1917 behooren zij tot de dieren, die ieder kwartaal geteld worden.

Wij zeiden reeds, dat de konijnteelt in Pruisen de laatste jaren enorm is toegenomen. Het moge blijken uit de volgende cijfers, ontleend aan de statistieken der Pruisische veetellingen. Bij de eerste telling (4 April 1916) bleken er 3.301.413 konijnen te zijn. In den loop van het jaar werd het houden en fokken van konijnen van hoogerhand aangemoedigd en de resultaten waren inderdaad zeer gunstig. Volgens de tweede telling, die op 1 Maart 1917 plaats had, bedroeg het aantal konijnen in Pruisen reeds 5.699.129 stuks, een vermeerdering dus met bijna 2 miljoen

stuks of 72,6 pCt. Bij de daarop volgende telling van 1 Juni 1917 bereikte het een hoogte van 7.745.554 stuks. Het was dus thans in drie maanden tijds met ruim 2 miljoen stuks toegenomen.

Uit het volgende staatje blijkt, hoe de konijnteelt zich sinds April 1916 in stad en land heeft ontwikkeld. Volgens de tellingen waren er:

	in Pruisen:	in de steden:	in de plattelands- gemeenten	op de land- goederen
Op 15 April 1916:	3.301.413	1.141.710	1.923.342	236.361
Op 1 Maart 1917:	5.699.129	2.111.627	3.206.196	381.306
Op 1 Juni 1917:	7.745.554	3.003.355	4.218.994	523.205

Deze cijfers hebben betrekking op 1276 steden, 35.970 plattelandsgemeenten en 15.368 landgoederen. Er blijkt uit, dat het aantal konijnen in de steden van half April 1916 tot begin Maart 1917 met ten naastebij 1 miljoen stuks of 85 pCt. is vermeerderd. In de plattelandsgemeenten bedroeg de vermeerdering meer dan 1 miljoen stuks (1.282.854) of 66,7 pCt., was dus procentsgewijze kleiner dan in de steden. Op de landgoederen bedroeg de vermeerdering 61,3 pCt. Vergelijken met de beide andere groepen is het aantal konijnen van deze categorie trouwens van zeer weinig belang.

De procentsgewijze sterkere ontwikkeling in de steden kwam ook bij de derde telling op 1 Juni 1917 tot uiting. De vermeerdering bedroeg toen, vergeleken met Maart, in de steden 42,2 pCt., in de plattelandsgemeenten 31,6 pCt. en op de landgoederen 37,2 pCt. Volgens de verdeling naar de verschillende Pruisische provincies blijkt, dat het aantal konijnen zich in Groot-Berlijn, Oost-Pruisen, Sleeswijk-Holstein en West-Pruisen in het tijdsverloop van 15 April 1916 tot 1 Maart 1917 meer dan verdubbeld heeft. Maar ook in Pommeren, Hannover, Westfalen en de Rijnprovincie was de vermeerdering procentsgewijze aanmerkelijk grooter dan in den geheelen staat. De grootste aantallen konijnen komen echter in Silezië, Saksen en Brandenburg voor, die met de Rijnprovincie in 1916 reeds te zamen 70,9 pCt. van het totaal aantal konijnen in Pruisen bezaten. Opmerkelijk is het, dat het cijfer voor de Rijnprovincie bij de laatste telling een aanzienlijken teruggang vertoonde.

B. W.

BOEKAANKONDIGING.

E. P. Wellenstein. Het Indische Mijnbouwvraagstuk. 's-Gravenhage, Martinus Nijhoff, 1918, 246 blz. en 6 graphische voorstellingen.

Indië klaagt algemeen, dat Holland zoo weinig afweet van de kolonie, zoo weinig begrip heeft van de beteekenissen en den omvang der koloniale vraagstukken. Daaronder neemt het mijnbouwvraagstuk een allereerste plaats in. Een vraagstuk van jaren oud, is het herhaaldelijk in nieuwe phases gekomen en zal ook in de toekomst telkens van vorm veranderen. Niet alleen een omvangrijk, maar ook een in hooge mate beweeglijk vraagstuk dus.

Hij, die het mijnbouwvraagstuk tot stof voor een boek kiest, verricht een nuttig werk in het belang van Indië, waarbij hij zich zelf een zware taak stelt tevens. Die taak heeft de civiel-ingenieur Wellenstein vrijwillig op zich genomen. Tijdens zijn verloftijd in Holland, zoo meldt het voorwoord, heeft hij zijn tijd benut met een uitgebreid werk (246 bladzijden druks) over het Indische mijnbouwvraagstuk te schrijven.

Het ambt van den schrijver — hij is jarenlang bij het Indische staatsspoorbedrijf werkzaam — waarborgt kennis van Indië en van het Indische gouvernementele bedrijfsleven in het bijzonder. Het feit, dat zijn werkkring buiten het gebied van den mijnbouw lag, heeft het hem wellicht gemakkelijk gemaakt het mijnbouwvraagstuk objectief te bezien. Bosch en boomen kon hij ook blijven onderscheiden, dezen indruk vestigt althans het boek.

Het werk, dat vlot geschreven is en daardoor gemakkelijk leest, is systematisch onderverdeeld. Na een algemeene inleiding wordt achtereenvolgens een historische uiteenzetting gegeven van den groei van den Indischen mijnbouw. Hetzelfde geschiedt met de mijnwetgeving. Eerst wordt de ontwikkeling van 1850 tot en met de wet van 1899 uiteengezet, dan volgt een afzonderlijk hoofdstuk over de invoering van die wet bij ordonnantie, waarbij een zeer geslaagde poging om den lezer heen te helpen door het doolhof van bepalingen, betreffende het verkrijgen van concessien. Vervolgens wordt de mijnwetwijziging van 1910 kort behandeld, waarna de schrijver langer stilstaat bij de, in daden arme, maar in discussies rijke periode van 1913 tot 1918. In de geschiedenis van Djambi en Biliton voelt de schrijver zich bij uitstek thuis.

In het zesde en langste hoofdstuk betreffende de gedragslijn voor de toekomst, waarin het oude, maar niettemin thans meer dan ooit naar voren tredende vraagpunt: particuliere of overheids-exploitatie, ontleed wordt, komen des schrijvers eigen denkbeelden van zelf het meest naar voren. In dit hoofdstuk komt, naast goed gedocumenteerde gedeelten, een enkel minder geslaagd betoog voor.

Sterk b.v. is het betoog, als de schrijver het in de laatste jaren naar voren gebrachte stelsel van het gemengde bedrijf, het bedrijf, waarin het particulier en het overheidskapitaal beide deelnemen, ontleedt. Scherp wordt daarbij naar voren gebracht het verschil tusschen de „gemischte Betriebe” in Duitschland en den in de motie-De Meester in 1915 voor de aardolieontginning in Djambi aanbevolen gemengden bedrijfsvorm. Duidelijk wordt daarbij, aan de hand van de geheele historische ontwikkeling, uiteengezet hoe de gemischte Betriebe bezwaarlijk als voorbeeld voor een Indisch mijnbedrijf kunnen gelden.

Helder is het betoog ook — men kan het met den schrijver eens zijn of niet — bij de behandeling van de wijzigingen in de mijnwetgeving. Het voor den gewonen lezer duidelijk ontleden van zoodanige stof is een verdienste op zich zelf.

Minder gelukkig lijkt het betoog, waar, ter inleiding van de algemeene voor- en nadeelen van de staatsexploitatie tegenover het particulier bedrijf, een soort „elementar oeconomie” wordt toegepast (blz. 166 en volgende). Evenzeer lijkt het betoog omtrent het hoofdbeginsel der al of niet geoorloofde drainage van Indië door westersch kapitaal niet tot het sterkste deel van het boek te behooren. Dit is te betreuren, omdat juist in een tijd als dezen, waarin de sociale rechtsideeën zoo van onder tot boven doorwoeld worden, het scherp stellen van het rechtsbeginsel bij de Indische mijnontginning zeer gewenscht is. Zeker in een boek, dat overigens juist de verdienste van volledigheid heeft.

Wel heeft de schrijver het punt van den rechtsgrond behandeld, maar het betoog zal hier bij den onbevooroordeelden lezer een weinig den indruk vestigen pour le besoin de la cause opgesteld te zijn. Jammer is, dat de schrijver, die overigens blijk van veel belezenheid geeft, het in 1913 verschenen, nog te weinig bekende proefschrift van Mr. P. J. C. van der Stok over de gouvernementsexploitatie in Ned.-Indië niet aanhaalt. Juist om de beginselkwestie.

Ook glijdt de schrijver wat gemakkelijk heen over de vraag of voor een koloniaal volk de directe en indirecte voordeelen van den mijnbouw wel zoo groot zijn (blz. 185). Deze tekortkoming, als we het zoo noemen mogen, heeft de schrijver met vele anderen, die over het Indische mijnbouwvraagstuk schreven, gemeen. Ze treft temeer, omdat de heer Wellenstein overigens zoo goed zijn voornemen gevolgd heeft om de vraag, aan welke exploitatiewijze de voorkeur gegeven moet worden, toch vooral als een voor elk land afzonderlijk te beantwoorden vraag te beschouwen.

Het slot van het boek geeft als richtsnoer voor de

toekomst: „een krachtige en bloeiende Staatsmijnbouw naast en samenwerkende met een niet minder krachtige en bloeiende particuliere mijnbouwindustrie.”

A. PLATE c. i.

Weer een nieuw exportblad heeft de pers verlaten. De kennismaking met het eerste nummer van „The Pioneer” vestigt den indruk van een aanwinst. Het blad is met zorg uitgevoerd, voorzien van een tweetal kaarten in kleurendruk en bevat lezenswaardige bijdragen.

Voor zoover wij weten, hebben slechts twee Amerikaanse exportbladen zich in Nederland reputatie weten te verschaffen, het is te hopen, dat het mogelijk blijkt de organen, die hier te lande ontstaan zijn, wat verscheidenheid en niet minder gehalte, van annonces en bijdragen betreft, waardige illustraties te doen zijn van Nederlands handel en bedrijf.

„The Pioneer” wordt uitgegeven door den heer G. A. Kapteyn, Paleisstraat 31, Amsterdam. De hoofdredactie berust bij Mr. W. H. A. Elink Schuurman.

Van de serie Nederlandsche Belastingwetten, uitgave van Martinus Nijhoff te 's-Gravenhage, ontvingen wij No. 8 *Wet op de Vermogensbelasting* (tweede druk); No. 14 *Staat, Standplaatsen, Altributen en Kringen, Kantoren, enz., Registratie, Zegel, Successie, Domeinen*; No. 15 *Wet, houdende instelling eener Consignatiekas, enz.*

REGEERINGSMAATREGELEN OP HANDELSGEBIED.

Distributierechtspraak. De wet van 26 Juli 1918 (Stbl. No. 494), tot instelling van een *bijzondere rechtspraak in distributie- en andere crisiszaken* en het Kon. besluit van 21 October 1918 (Stbl. No. 572), tot vaststelling van een reglement voor distributie- en andere crisiszaken, treden met ingang van 16 December in werking.

In verband hiermede heeft de Minister van Landbouw de mogelijkheid geopend, dat belanghebbenden voor iedere vermeende rechtskrenking in eerste instantie een beroep op hem kunnen doen. Daarna is beroep op den rechter mogelijk.

Schape- en paardevleesch. Eene regeling is getroffen voor de distributie van goedkoop schape- en paardevleesch. Het rantsoen bedraagt 0,2 K.G. per persoon per week.

Rantsoenen regeeringsgoederen. Voor het tijdvak van 3 tot en met 31 December zullen van regeeringswege de volgende rantsoenen worden verstrekt: Rijst $\frac{1}{2}$ K.G.; gort 0,2 K.G.; peulvruchten 1 K.G.; aardappelen 16 K.G.; vleesch 0,8 K.G.; jam 0,4 K.G.; kaas (alle soorten tezamen) $\frac{1}{2}$ K.G.; suiker 1 K.G.; harde kalizeep 0,2 K.G.; alles per hoofd der bevolking. Voorts 0,2 liter volle melk (gemeenterantsoen minimum 0,1 liter per hoofd, per dag); volle melkpoeder alleen voor zieken; tapte- of karnemelk 0,2 liter per hoofd per dag; gecondenseerde taptemelk 2 K.G. per hoofd (voorzoover beschikbaar); geconserveerde eieren (alleen voor zieken en ziekeninrichtingen); sago en pakmeel 40 K.G. per 1000 inwoners; kindermelk, voor kinderen tot $\frac{1}{2}$ jaar 0,8 K.G., kinderen van $\frac{1}{2}$ —1 jaar 1 K.G.; vermicelli en macaroni 50 K.G. per 1000 inwoners per 8 weken.

Aardappelpoeder. In het regeeringsmeel zal in het vervolg, in plaats van 30 pCt., slechts 10 pCt. aardappelpoeder worden verwerkt; 20 pCt. buitenlandsche tarwe wordt dan toegevoegd.

Rijksbureau voor de Scheepvaart. De Minister van Landbouw heeft bij zijn Departement ingesteld een Rijksbureau voor de Scheepvaart. Zie het overzicht in No. 153. Aan het bureau is mede opgedragen de behandeling van al wat betrekking heeft op de uitvoering van de Schepenuitvoerwet.

Vrachtovereenkomsten. Teneinde te voorkomen, dat bij het sluiten van vrachtovereenkomsten

door gemeenten voor den aanvoer uit het buitenland van in de gemeente te distribueeren artikelen meer vracht wordt betaald dan noodig is, heeft de Minister den betrokken besturen verzocht in het vervolg eerst vooraf overleg te plegen met het Rijksbureau voor de Scheepvaart.

Uitvoer van visch. Tot nadere mededeeling kunnen door de N. U. M. in behandeling worden genomen aanvragen tot het verkrijgen van uitvoervergunningen naar geallieerde en neutrale landen van gezouten garnalen, zoetwatervis, spiering, ansjovis en gezouten zeevisch. Eene regeling aangaande den uitvoer van gezouten haringen is in voorbereiding.

Invoer van paarden uit Duitschland. Voorloopig zullen geen bijzondere vergunningen verleend worden tot invoer van paarden uit Duitschland.

Inbezitneming van gewassen. De Minister van Landbouw heeft een nadere regeling getroffen inzake de inbezitneming van granen, peulvruchten, zaden en aardappelen van den oogst 1918 en vorige oogsten. Daarbij zijn tevens prijzen vastgesteld voor de verschillende landbouwproducten.

Kunstmeststoffen. Het ligt in de bedoeling de door de geassocieerde regeeringen aan Nederland toegezegde 45.000 ton Chilisalpeter te verdeelen onder alle bestellers van kunstmeststoffen, die in Juli j.l. een bestelkaart hebben ingediend, onverschillig of dezen al dan niet rogge hebben verbouwd of zullen verbouwen; zoo mogelijk zal ongeveer 60 K.G. voor elke H.A. bouwland en/of tuingrond worden toegevoerd.

Uitvoering Scheurwet. De Minister van Landbouw heeft vastgesteld het aantal hectaren grasland, dat in elke provincie ingevolge de Scheurwet in bouwland zal moeten worden omgezet. Voor het geheele land bedraagt de hoeveelheid 58.000 H.A.

Bebouwing van gescheurde gronden. Bouwland, verkregen door scheuren van graslanden, enz. ingevolge de Scheurwet, zal in 1919 slechts bebouwd mogen worden met late aardappelen kool- of rapzaad, voor oliewinning geteeld, tarwe, rogge gerst, haver, erwten, bruine en witte stamboonen, of, voorwaardelijk, met voedergewassen voor eigen veen.

Voederbieten, mangelwortelen, enz. Met ingang van 16 December is ingetrokken de ministerieele beschikking van 9 Aug. j.l. houdende vaststelling van maximumprijzen voor voederbieten, mangelwortelen, koolrapen, knollen en paardepen, zoodmede het verbod van vervoer dezer artikelen.

Wilde kastanjes. Met ingang van 9 December zijn ingetrokken het verbod van aflevering van wilde kastanjes en de voor dit artikel gestelde maximumprijzen.

Cichoreiwortelen. Ingetrokken zijn het vervoerverbod van gedroogde cichoreiwortelen, benevens de maximumprijzen voor cichoreiwortelen, cichorei, gebuild fijn van cichorei en peekoffie.

Thee. Eerlang zal weder thee voor het publiek beschikbaar worden gesteld; de leverancier moet hou 52 van de thee/koffiekaart innemen en verbindt zich daarmede later de toegewezen thee te leveren.

Slaolie. Opgeheven is het verbod tot aflevering en vervoer, voor zooveel betreft slaolie (arachisolie) in flesschen. Nieuwe maximumprijzen zijn vastgesteld: in groot- en tusschenhandel f 2,35, voor den kleinhandel f 2,75 per flesch.

Zeep. Gedurende December zal door het Rijkskantoor voor Zeep beschikbaar worden gesteld 90 gram kleizeep en 10 gram toiletzeep per inwoner.

Verbandstoffen. Van de bij art. 2 der beschikking van 1 Mei j.l. vastgestelde lijst van geneesmiddelen, enz., die vallen onder de distributieregeling, zijn afgevoerd alle verbandstoffen.

Manufacturen of confectiegoederen. Een algemeene inventarisatie is gelast van de op 10 December, anders dan voor eigen gebruik der

houders, aanwezige voorraden manufacturen of confectiegoederen. Van de resultaten dezer inventarisatie zal afhangen of en zoo ja in hoeverre vergunningen tot uitvoer van dergelijke artikelen zullen mogelijk blijken, ook in verband met den aanvoer hier te lande van grondstoffen.

MAANDCIJFERS.

GIRO-OMZET BIJ DE NEDERLANDSCHE BANK

	November 1918		November 1917	
	Posten	Bedrag	Posten	Bedrag
Voor rekeninghouders	20.620	f 706.540.702	20.519	f 407.251.828
waarvan door de H.-bank plaatselijk...	5.370	„ 447.582.598	3.270	„ 225.806.833
Ter voldoening van Rijksbelast.	740	„ 4.897.564	667	„ 5.845.284

PRODUCTIE DER KOLENMIJNEN. *)

(Ontleend aan „Maandschrift Centraal Bureau Statistiek”)

Naam van de Mijn	September		October	
	1918	1917	1918	1917
<i>Staatmijnen.</i>				
„Wilhelmina”....	49.381	42.819	54.400	50.340
„Emma”.....	58.881	48.366	65.966	51.111
„Hendrik”.....	17.585	—	19.750	—
Totaal....	125.847	91.185	140.116	101.451
<i>Particul. mijnen.</i>				
Domaniale mijn..	41.859	37.523	46.557	44.634
Mijn Laura en Vereniging.....	38.700	40.200	45.600	44.800
Oranje-Nassau mijnen.....	71.829	64.695	77.926	72.928½
Mijn Willem Sophie.....	20.000	21.490	22.500	22.000
Totaal....	172.388	163.908	192.583	184.362½
Totaal generaal	298.235	255.093	332.699	285.813½

*) In tonnen.

Het „Maandschrift” teekent bij de cijfers aan: uit bovenstaande cijfers blijkt, dat de productie in October 1918 weder 34.464 ton meer was dan in September, en die van elk der voorafgaande maanden overtrof. Laat men de productie der Staatmijn „Hendrik” buiten beschouwing, dan werd in October 1918 27.135½ ton meer geproduceerd dan in de overeenkomstige maand van het vorige jaar.

INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN.

Verschenen:

Bedrijfsleven en de strijd tegen de Armoede in Nederland

door Dr. CH. A. VAN MANEN.

Prijs ingenaaid f 3,— Gebonden f 4.75.

Voor leden der Vereniging en geabonneerden op het Weekblad wordt dit werk beschikbaar gesteld tegen den prijs van f 2,50 ingenaaid en f 4,— gebonden.

Bestellingen richt men tot het Secretariaat van het Instituut, Pieter de Hoogweg 122, onder gelijktijdige remise per postwissel of op postcheque- en girorekening No. 8408, Rotterdam.

STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN.

N.B. *** beteekent: Cijfers nog niet ontvangen.

GELDKOERSEN.

BANKDISCONTO'S.

	14 December 1918	20 Juli 1914
Ned. (Disc. Wissels.	4½ sedert 1 Juli '15	3½ sedert 23 Mrt. '14
Bank { Bel. Binn. Eff. 4½ „ 1 „ '15	4 „ 23 „ '14	4 „ 23 „ '14
{ Vrsch. in R.C. 5½ „ 19 Aug. '14	5 „ 23 „ '14	5 „ 23 „ '14
Bank van Engeland	5 „ 5 Apr. '17	3 „ 29 Jan. '14
Duitsche Rijksbank	5 „ 23 Dec. '14	4 „ 5 Febr. '14
Bank van Frankrijk	5 „ 21 Aug. '14	3½ „ 29 Jan. '14
Oostenr. Hong. Bk.	5 „ 12 Apr. '15	4 „ 12 Mrt. '14
Nat. Bank v. Denem.	5 „ 9 Juli '15	5 „ 6 Febr. '14
Zweedsche Rijksbk.	7 „ 20 Mrt. '18	4½ „ 6 „ '14
Bank v. Noorwegen	6 „ 14 Dec. '17	4½ „ 11 „ '14
Zwitserse Nat. Bk.	5½ „ 3 Oct. '18	3½ „ 19 „ '14
Bank van Spanje..	4 „ 22 Mrt. '17	4½ „ —
Bank van Italië..	5 „ 10 Jan. '18	5 „ 9 Mei '14
Feder. Res. Bk. N.Y.	3½-4½	—
Javasche Bank....	3½ „ 1 Aug. '09	3½ „ 1 Aug. '09

OPEN MARKT.

Data	Amsterdam		Londen	Berlijn	Parijs	N. York
	Part. disconto	Prolongatie	Part. disconto	Part. disconto	Part. disc.	Call-money
14 Dec. '18	3¼-1½ ¹⁾	3½	3½	4-5/8	—	4-1/2
9-14 „ '18	3¼-1½	3½-4¼	3-1/2	4-5/8	—	4-6
2-7 „ '18	3¼-1½	3½-4¾	3½	4-5/8	—	5½-6
25-30 N. '18	3-1/4	3-1/2	3½-3¾	4-1/8	—	5-3/4
10-15 D. '17	3¾-4	4½-5¼	4¾-5½	4-5/8	—	5½-6
11-16 D. '16	4-5/8	3½-4½	5½-6	4-5/8	—	3½-10
20-24 Jul. '14	3½-3/8	2¼-3/4	2¼-3/4	2½-1/2	2¼	1¾-2½

1) Notering van 13 December.

WISSELKOERSEN.

WISSELMARKT.

Op de wisselmarkt was de stemming verdeeld en de omzet gering. Alleen in den bankpapierhandel viel weder een flinke levendigheid op te merken. In het begin der week was de stemming zeer flauw, zoowel voor entente- als voor centrale wissels, zoodat Londen voor 11,14 en Berlijn voor 25,70 werd afgedaan. Daarna had een betere stemming de overhand, die voor Berlijn bleef aanhouden, daarentegen voor Londen weer voor een flauwere moest plaats maken. Enige bepaalde oorzaken waren niet aan te wijzen. In hoofdzaak kan men aannemen, dat het voorhanden materiaal op de lage koersen zeer gering is, vooral wat betreft Berlijn, zoodat betrekkelijk geringe vraag reeds spoedig een aanmerkelijke rijzing veroorzaakte. Eenige verwarring ontstond in het laatst der week in den handel in Duitsch bankpapier, doordat nieuwaangevoerde 1000 Markbiljetten met groenen inkt genummerd en gestempeld waren in plaats van als tot dusver met rooden inkt.

Koopers weigerden deze te ontvangen, terwijl verkoopers meenden, dat, aangezien er niets vooruit geconditioneerd was, zij ook deze biljetten konden leveren. Het gevolg was, dat er weder een nieuwe koers voor Marken bijkwam en roode en groene biljetten verder afzonderlijk werden verhandeld.

KOERSEN IN NEDERLAND.

Data	Londen *)	Parijs *)	Berlijn *)	Weenen *)	St. Petersburg 1)	New York 1)
9 Dec. 1918..	11.20½	43.10	26.40	14.30	—	2.35¼
10 „ 1918..	11.16	42.95	26.60	14.75	—	2.35
11 „ 1918..	11.22½	43.15	27.45	15.10	—	2.35½
12 „ 1918..	11.22	43.17½	27.25	15.—	—	2.35½
13 „ 1918..	11.22	43.12½	27.80	15.10	—	2.35½
14 „ 1918..	11.17	42.95	28.75	15.15	—	2.34¾
Laagste d. w. 1)	11.14	42.80	25.70	14.—	—	2.33¾
Hoogste „ „ 1)	11.25	43.25	29.—	15.25	—	2.36
7 Dec. 1918..	11.26	43.32½	27.55	14.45	—	2.36¼
30 Nov. 1918..	11.33	43.55	30.25	15.75	—	2.38
Muntpariteit..	12.10½	48.—	59.26	50.41	1.28	2.48¾

*) Notering te Amsterdam. 1) Particuliere opgave.

Data	Stock-holm ^{*)}	Kopen-hagen ^{*)}	Chris-tiantia ¹⁾	Zwitser-land ^{*)}	Spanje ¹⁾	Batavia ¹⁾ telegrafisch
9 Dec. 1918	68.15	63.30	66.10	48.05	—	99½-100½
10 „ 1918	68.30	63.25	65.85	48.05	47.25	99½-100½
11 „ 1918	68.60	63.50	65.95	48.25	47.50	99½-100½
12 „ 1918	68.30	63.45	65.95	48.25	—	99½-100½
13 „ 1918	68.30	63.40	66.—	48.25	47.25	99½-100½
14 „ 1918	68.50	63.50	66.10	48.25	47.40	99½-100½
L'ste d. w. ¹⁾	68.—	63.10	65.80	48.—	46.50	99½
H'ste „ „ ¹⁾	68.60	63.60	66.25	48.35	47.75	100½
7 Dec. 1918	67.90	63.30	65.70	48.25	47.50	99½-100½
30 Nov. 1918	68.05	63.70	66.—	49.12½	—	99½-100½
Muntpariteit	66.67	66.67	66.67	48.—	48.—	100

*) Noteering te Amsterdam. 1) Particuliere opgave.

KOERSEN TE NEW YORK.

Data	Cable Londen (in \$ per £)	Zicht Parijs (in frs. p. \$)	Zicht Berlijn (in cents p. 4 Rm.)	Zicht Amsterd. (in cents per gld.)
14 Dec. 1918	4.76.50	5.45½/8	nom.	427/16
Laagste d. week..	4.76.45	5.45½/8	nom.	42¼
Hoogste „ „ ..	4.76.50	5.45¾/4	nom.	42½/16
7 Dec. 1918	4.76.45	5.45½/8	nom.	42¼
30 Nov. 1918	4.76.45	5.45½/8	nom.	41¾
Muntpariteit....	4.86.67	5.18¼/4	95¼/4	40¾/16

KOERSEN VAN DE VOLGENDE PLAATSEN OP LONDEN.

Plaatsen en Landen	Noteerings-eenheden	27 Nov. 1918	2 Dec. 1918	Tijdperk 3-12 Dec. 1918		12 Dec. 1918
				Laagste	Hoogste	
Alexandrië..	Piast. p. £	97¾/8	97¾/8	97¾/8	97¾/8	97¾/8
B. Aires ...	d.p.gd.pes.	51¾/16	51½/8	50½/16	52¾/16	51½/16
Calcutta ...	sh/d.p.rup.	1/6½/8	1/6½/8	1/6	1/6½/8	1/6½/8
Hongkong ...	id. p. \$	3/3¼/4	3/3¼/4	3/3¼/4	3/4½/2	3/3¼/4
Lissabon ...	d.p.escudo	32	32½/8	32	34½/2	34
Madrid	Peset. p. £	23.90	23.97	23.64	23.98	23.66
Montevideo..	d.p.peso	59¼/4	59¼/4	58¾/4	60¾/4	60¼/4
Montreal...	\$ per £	4.84¼/4	4.82	4.81¾/4	4.84¼/4	4.83¼/4
R.d.Janeiro ¹⁾	d.p.milr.	13½/16	13¾/8	13¾/8	13½/16	13¾/8
Rome	Lires p. £	30.31	30.31	30.25	30.37½	30.31
Shanghai ..	sh/d.p.tael	5/0½/2	5/1	5/1	5/2½/16	5/1
Singapore ..	id. p. \$	2/47/8	2/47/8	2/4½/8	2/4½/8	2/4½/8
Valparaiso ¹⁾	d.p.pap.p.	11½/8	11½/8	10¾/8	11½/8	11¾/8
Yokohama ..	sh/d.p.yen	2/37/8	2/37/8	2/2½/2	2/3¼/4	2/2¾/4

1) Noteeringen op 90 dagen.

GOUD EN ZILVER.

Sedert 29 Juli 1916 worden de dagelijksche ontvangsten en onttrekkingen van goud door de Bank van Engeland tijdelijk niet bekend gemaakt.

NOTEERING VAN ZILVER.

Noteering te Londen. te New York

14 Dec. 1918.....	487/16	101½/8
7 „ 1918.....	487/16	101½/8
30 Nov. 1918.....	48¾/4	101½/8
23 „ 1918.....	48¾/4	101½/8
16 „ 1918.....	48¾/4	101½/8
15 Dec. 1917.....	42¾/8	857/8
16 Dec. 1916.....	36½/16	76¼/4
20 Juli 1914.....	24½/16	54¼/8

N. U. M.

Weekstaat der Nederlandsche Uitvoermaatschappij. Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Bankers	Buitenl. Schat-kistbilj.	Debet Diverse reken. ¹⁾	5 pCt. Schuld-brieven	Credit Diverse reken. ¹⁾
12 Dec. 1918..	3.249	53.200	70.400	14.765	103.384
5 „ 1918..	2.456	53.200	70.400	14.765	103.106
28 Nov. 1918..	2.117	53.200	70.400	14.742	101.489
21 „ 1918..	2.079	53.200	70.400	14.750	99.173
14 „ 1918..	2.545	53.200	70.400	14.672	97.954

1) Beide rekeningen omvatten, behalve garantiewissels in portefeuille tot het bedrag der buitenl. schat-kistbiljetten, in hoofdzaak garantiewissels in depôt bij de Ned. Bank.

NEDERLANDSCHE BANK.

Verkorte Balans op 14 December 1918.

Activa.

Binnenl. Wis-sels, Prom. enz. in disc.	H.-bk. f 175.840.818,35½	B.-bk. „ 1.984.875,42	Ag.sch. „ 41.401.458,61	f 219.227.152,38½
Papier o. h. Buitentl. in disconto	—
Idem eigen portef..	f 7.713.706,—
Af: Verkocht maar voor de bk. nog niet afgel.	7.713.706,—
Beleeningen	H.-bk. f 82.694.112,73½	B.-bk. „ 6.441.986,56	Ag.sch. „ 45.244.310,83½	f 134.380.410,13
Op Effecten f 133.864.710,13
Op Goederen en Spec. 515.700,—	134.380.410,13
Voorschotten a. h. Rijk	13.832.825,39
Munt en Muntmateriaal	Munt, Goud f 75.395.770,—	Muntmat., Goud .. „ 615.327.004,93½	f 690.722.774,93½
Munt, Zilver, enz. „ 8.318.801,12½	Muntmat., Zilver .. „	699.041.576,06
Effecten	Bel. v. h. Res.fonds. f 4.990.969,32	id. van 1/8 v. h. kapit. „ 3.865.361,18	8.856.330,50
Geb. en Meub. der Bank	1.770.000,—
Diverse rekeningen	90.780.540,67
				f 1.175.602.550,13½

Passiva.

Kapitaal f 20.000.000,—
Reservefonds „ 5.079.402,56
Bankbiljetten in omloop „ 1.059.603.130,—
Bankassigatiën in omloop „ 2.401.026,29½
Rekening-Courant saldo's:	
Van het Rijk.....	f —
Van anderen	„ 80.096.420,43½
Diverse rekeningen „ 8.422.570,84½
	f 1.175.602.550,13½
Beschikbaar metaalsaldo.....	f 470.144.401,96½
Op de basis van 1/8 metaaldekking	„ 241.724.286,71½
Minder bedragen aan bankbiljetten in omloop dan waartoe de Bank gerechtigd is ..	„ 2.350.722.005,—

Verschillen met den vorigen weekstand:

	Meer	Minder
Disconto's	9.023.654,57½	
Buitenlandsche wissels.....		908.641,—
Beleeningen		7.964.986,85½
Goud		1.652.553,74
Zilver	63.006.19	
Bankbiljetten		12.756.580,—
Part. Rek.-Crt. saldo's	7.808.215,77½	

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Goud	Zilver	Bank-biljetten	Andere opetechbare schulden
14 Dec. 1918	690.723	8.319	1.059.603	82.497
7 „ 1918	692.375	8.256	1.072.360	73.808
30 Nov. 1918	693.392	8.230	1.082.164	75.660
23 „ 1918	695.415	8.200	1.081.877	96.217
16 „ 1918	700.399	8.157	1.109.995	87.919
9 „ 1918	700.429	8.128	1.018.395	70.523
2 „ 1918	701.453	8.168	1.025.572	61.473
26 Oct. 1918	706.477	8.154	985.317	96.558
19 „ 1918	706.635	8.085	990.089	80.717
12 „ 1918	707.517	8.065	982.137	73.964
5 „ 1918	707.586	8.049	981.217	56.834
28 Sept. 1918	708.708	8.042	971.557	65.637
21 „ 1918	706.810	7.997	956.250	77.383
15 Dec. 1917	694.417	6.946	865.867	41.949
16 Dec. 1916	590.523	6.948	733.316	56.512
25 Juli 1914	162.114	8.228	310.437	6.198

Data	Disconto's		Beleeningen	Beschikbaar Metaalsaldo	Dekningspercentage
	Totaal	Hieraan Schatkistpromessen rechtstreeks			
14 Dec. 1918	219.227	146.800	134.380	470.144	61
7 „ 1918	210.203	136.800	142.345	470.915	61
30 Nov. 1918	225.288	145.800	144.367	469.579	61
23 „ 1918	231.138	146.800	141.874	467.512	60
16 „ 1918	208.639	135.800	180.376	468.446	59
9 „ 1918	157.375	128.500	120.416	490.242	65
2 „ 1918	144.649	115.500	129.546	491.672	65
26 Oct. 1918	142.996	116.500	119.685	497.709	66
19 „ 1918	133.696	106.000	119.279	499.995	67
12 „ 1918	118.290	91.000	117.106	503.772	68
5 „ 1918	110.654	89.000	112.556	507.415	69
28 Sept. 1918	117.418	98.000	112.782	508.671	69
21 „ 1918	113.457	94.000	101.081	507.411	69
15 Dec. 1917	67.837	52.000	88.423	518.913	77
16 Dec. 1916	53.916	33.000	77.679	438.613	76
25 Juli 1914	67.947	14.300	61.686	43.521 ¹⁾	54

¹⁾ Op de basis van $\frac{2}{3}$ metaaldekking.

Uit de bekendmaking van den Minister van Financiën blijkt, dat uitstonden op:

	7 Dec. 1918	14 Dec. 1918
Aan schatkistpromessen..	f 324.670.000,—	f 350.670.000,—
waarvan rechtstreeks bij de Ned. Bank geplaatst ..	„ 136.800.000,—	„ 146.800.000,—
Aan schatkistbiljetten ..	„ 140.190.000,—	„ 140.190.000,—
Aan zilverbons	„ 71.410.436,—	„ 69.689.233,—

JAVASCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden gulden.

Naast de per mail ontvangen gegevens worden de telegrafisch bekend geworden totaalcijfers der obligo's en uitzettingen en het beschikbaar metaalsaldo van latere data opgenomen.

Data	Goud	Zilver	Bankbiljetten	Andere opschb. schulden
7 Dec. 1918.....	***	***	292.500	
30 Nov. 1918.....	***	***	289.100	
23 „ 1918.....	***	***	283.100	
21 Sept. 1918.....	100.300	14.088	179.199	76.939
14 „ 1918.....	101.077	13.399	183.701	70.065
7 „ 1918.....	102.247	14.058	183.629	74.756
8 Dec. 1917.....	85.962	17.622	173.918	55.571
9 Dec. 1916.....	72.009	22.907	159.086	47.519
25 Juli 1914.....	22.057	31.907	110.172	12.634

Data	Disconto's	Wissels, buiten N.-Ind. betaalbaar	Beleeningen	Diverse rekeningen ¹⁾	Beschikbaar metaalsaldo	Dekningspercentage
7 Dec. 1918		169.600	***	***	61.700	***
30 Nov. 1918		166.700	***	***	61.800	***
23 „ 1918		160.800	***	***	61.100	***
21 Sept. 1918	8.427	26.278	73.118	17.556	63.348	45
14 „ 1918	8.454	25.328	71.844	19.146	63.893	45
7 „ 1918	8.090	24.694	73.808	20.225	64.862	45
8 Dec. 1917	7.687	32.991	67.351	23.511	57.686	45
9 Dec. 1916	6.396	37.250	62.344	9.809	54.043	46
25 Juli 1914	7.259	6.395	47.934	2.228	4.842 ²⁾	44

¹⁾ Sluitpost der activa. ²⁾ Op de basis van $\frac{2}{3}$ metaaldekking.

SURINAAMSCH BANK.

Voornaamste posten in duizenden gulden.

Data	Metaal	Circulatie	Andere opschb. schulden	Disconto's	Dio. rekeningen ¹⁾
2 Nov. 1918 ..	906	1.631 ²⁾	1.203	1.267	156
26 Oct. 1918 ..	905	1.506 ³⁾	1.347	1.265	220
19 „ 1918 ..	899	1.554 ⁴⁾	1.235	1.265	191
12 „ 1918 ..	890	1.578 ⁵⁾	1.184	1.247	163
3 Nov. 1917 ..	591	1.241	903	1.023	998
4 Nov. 1916 ..	680	1.090	728	892	774
25 Juli 1914 ..	645	1.100	560	735	396

¹⁾ Sluitpost der activa. ²⁾ Hiervan zilverbons 275 dz. gld. ³⁾ idem 246 dz. gld. ⁴⁾ idem 262 dz. gld. ⁵⁾ idem 267 dz. gld.

BUITENLANDSCHE BANKSTATEN.

Aan het eind van ieder kwartaal wordt een overzicht gegeven van enkele niet wekelijks opgenomen bankstaten.

BANK VAN ENGELAND.

Voornaamste posten, onder bijvoeging der Currency Notes, in duizenden p. st.

Data	Metaal	Circulatie	Currency Notes.		
			Bedrag	Goudd.	Gov. Sec.
11 Dec. 1918	77.730	67.508	305.085	28.500	285.633
4 „ 1918	76.011	67.048	300.179	28.500	280.990
27 Nov. 1918	75.846	65.990	296.341	28.500	275.814
20 „ 1918	75.171	65.223	295.161	28.500	274.658
12 Dec. 1917	57.512	43.935	199.434	28.500	173.176
13 Dec. 1916	55.106	37.957	141.171	28.500	110.268
22 Juli 1914	40.164	29.317

Data	Gov. Sec.	Other Sec.	Public Depos.	Other Depos.	Reserve	Dekningspercentage ¹⁾
11 Dec. '18	73.685	95.901	27.418	152.999	28.672	15,89
4 „ '18	73.544	97.557	26.530	154.199	27.413	15,17
27 Nov. '18	62.630	100.992	30.428	143.749	28.305	16,20
20 „ '18	61.788	99.880	29.668	142.673	28.398	16,48
12 Dec. '17	57.893	91.535	40.416	123.153	32.027	19,58
13 Dec. '16	42.188	104.060	57.512	106.526	35.599	21,70
22 Juli '14	11.005	33.633	13.735	42.185	29.297	52 $\frac{1}{2}$ %

¹⁾ Verhouding tusschen Reserve en Deposits.

DUITSCHER RIJKSBANK.

Voornaamste posten, onder bijvoeging der Darlehenskassenscheine, in duizenden Mark.

Data	Metaal	Daarvan Goud	Kassenscheine	Circulatie	Dekningspercentage ¹⁾
7 Dec. 1918	2.328.112	2.307.883	4.194.551	19.175.464	34
30 Nov. 1918	2.328.438	2.308.358	4.004.966	18.609.873	34
23 „ 1918	2.328.871	2.308.558	3.756.056	17.905.425	34
15 „ 1918	2.571.627	2.550.234	3.363.665	17.454.316	34
7 Dec. 1917	2.544.603	2.405.687	1.080.348	10.691.088	34
7 Dec. 1916	2.535.106	2.518.759	264.074	7.401.890	38
23 Juli 1914	1.691.398	1.356.857	65.479	1.890.895	93

¹⁾ Dekking der circulatie door metaal en Kassenscheine.

Data	Wissels	Rek. Crt.	Darlehenskassenscheine	
			Totaal uitgegeven	In kas bij de Reichsbank
7 Dec. 1918	22.160.056	10.212.227	14.406.400	4.191.200
30 Nov. 1918	22.133.458	10.682.995	14.112.300	4.001.800
23 „ 1918	20.946.600	10.212.256	13.747.100	3.752.900
15 „ 1918	21.142.468	10.303.817	13.295.900	3.360.000
7 Dec. 1917	12.145.631	6.036.966	7.104.100	1.067.400
7 Dec. 1916	7.930.684	3.423.665	2.922.600	253.200
23 Juli 1914	750.892	943.964

RUSSISCHE STAATSBANK.

Sedert 5 November 1917 is geen bankstaat verschenen.

BANK VAN FRANKRIJK.

Voornaamste posten in duizenden francs.

Data	Goud	Waarvan in het Buitenland	Zilver	Te goed in het Buitenland	Bull.gew. voorsch. a/d. Staat
12 Dec. '18	5.471.383	2.037.108	319.373	***	16.300.000
5 „ '18	5.467.629	2.037.108	319.941	1.368.007	16.300.000
28 Nov. '18	5.462.095	2.037.108	319.263	1.449.219	17.000.000
21 „ '18	5.452.260	2.037.108	318.950	1.492.699	18.300.000
13 Dec. '17	5.340.182	2.037.108	245.865	776.748	13.000.000
14 Dec. '16	5.066.014	—	307.974	726.090	7.100.000
23 Juli '14	4.104.390	—	639.620	—	—

Data als boven.	Wissels	Uitge- stelde Wissels	Bele- ning	Bankbil- jetten	Rek. Cr. Parti- culieren.	Rek. Cr. Staat
	933.788	1.035.584	1.196.652	29.028.387	2.388.093	227.852
	998.426	1.036.810	1.169.706	28.732.704	2.557.094	257.900
	816.112	1.037.959	1.080.290	29.072.412	2.816.043	31.282
	758.732	1.045.209	846.314	30.191.585	2.964.650	274.496
	800.619	1.143.892	1.153.978	22.821.152	2.883.229	39.059
	575.432	1.346.165	1.336.309	16.383.954	2.021.812	26.657
	1.541.080	—	769.400	5.911.910	942.570	400.560

SOCIÉTÉ GÉNÉRALE DE BELGIQUE. 1)

Voornaamste posten in duizenden francs.

Data	Metaal incl. buitel. saldt	Beleen. van buitel. vorder.	Beleen. van prom. d. provinc.	Binn. wissels en beleen.	Circu- latie	Rek. Cr. saldt
17 Oct. '18	1.216.753	100.082	480.000	97.728	1.507.912	377.440
10 „ '18	1.219.743	100.021	480.000	100.040	1.508.011	382.595
3 „ '18	1.144.781	100.011	480.000	95.287	1.452.612	358.318
26 Sept. '18	1.145.778	99.982	480.000	101.783	1.452.948	365.452
18 Oct. '17	476.043	90.903	480.000	100.351	1.172.474	91.204
19 Oct. '16	352.872	76.033	480.000	39.834	828.739	110.068

1) Sedert einde 1914 met de functie van circulatiebank belast.

VEREENIGDE STATEN VAN NOORD-AMERIKA.

FEDERAL RESERVE BANKS.

Voornaamste posten in duizenden dollars.

Data	Goud	Waarvan voor dekking F. R. Notes	Waar- van in het bul- tenland	Zilver etc.	F.R. Notes in circu- latie
10 Oct. '18	2.031.236	1.203.765	5.829	52.122	2.478.378
4 „ '18	2.025.434	1.226.685	5.829	51.937	2.431.004
27 Sept. '18	2.020.813	1.207.445	5.829	51.363	2.349.326
20 „ '18	2.023.558	1.190.072	5.829	52.481	2.295.031
11/12 Oct. '17	1.447.445	590.451	52.500	48.113	779.885

Data	Wissels	Totaal Deposito's	Waar- van Kapitaal	Algem. Dek- kings- percen- tage 1)	Percent. Goud- dekking circu- latie
10 Oct. '18	2.093.089	2.361.589	78.956	50,6	49,6
4 „ '18	2.017.023	2.310.308	78.903	49,7	50,5
27 Sept. '18	2.001.821	2.316.557	78.802	48,8	51,4
20 „ '18	1.910.178	2.284.107	78.689	51,1	51,9
11/12 Oct. '17	478.939	1.565.678	61.104	69,8	77,2

1) Verhouding tusschen: den totalen goudvoorraad, zilver etc., en de opeisbare schulden: F. R. Notes en netto deposito's met inbegrip van het kapitaal.

**PARTICULIERE BANKEN AANGESLOTEN BIJ HET
FED. RES. STELSEL.**

Voornaamste posten in duizenden dollars.

Data	Aantal banken	Totaal uitgezette gelden en beleggingen	Reserve bij de F. R. banks	Totaal deposito's	Waarvan time deposits
4 Oct. '18	745	13.518.290	1.202.798	11.658.761	1.447.180
27 Sept. '18	747	13.276.665	1.211.095	11.431.033	1.464.107
20 „ '18	741	13.270.891	1.221.481	11.587.470	1.494.830
13 „ '18	734	12.960.674	1.163.163	11.315.598	1.446.947
6 „ '18	735	12.999.208	1.192.072	11.368.123	1.461.373

EFFECTENBEURZEN.

Amsterdam, 16 December 1918.

Nu de President der Vereenigde Staten in Europa voet aan wal heeft gezet, is de algemeene verwachting op de internationale beurzen, dat thans tenminste binnen afzienbare tijd eenig perspectief zal worden geopend, waarlangs de naaste toekomst eenigermate kan worden uitgestippeld. In het verloop van den krijg n.l. en meer nog na het tot stand komen van het wapenstilstandsverdrag, heeft President Wilson een toonaangevende plaats ingenomen in de leiding der onderhandelingen en nu deze bewindvoerder met nadruk is opgekomen voor de handhaving van de oorspronkelijk door hem opgestelde veertien punten, die z.i. de basis voor een definitieven vrede zouden moeten vormen, is allerwegen de hoop herleefd, dat men ten slotte toch wellicht niet zal behoeven te rekenen op een totale vernietiging van den overwonnen vijand, iets, dat in steeds grootere kringen als een nadeel, evengoed van het standpunt der overwinnaars bezien, wordt beschouwd.

Voor al aan de beurs te Berlijn heeft deze gedachten-gang een veel optimistischer tendens naar voren geroepen, dan den laatsten tijd overheerschend is geweest. Gedurende de laatste berichtperiode zijn vele kooporders aan de Berlijnsche beurs tot uitvoering gekomen, welke eensdeels als contramine-dekkingen, anderdeels echter als reële aankopen in verband met betere toekomstbespiegelingen, opgevat moeten worden. Ook de binnenlandsche toestand heeft hier echter een woord medegesproken. De daad van den heer Fehrenbach, die den Rijksdag zonder toestemming van de Regeering tegen een nader te bepalen datum heeft bijeen-geroepen, had aanvankelijk wel ongerustheid gewekt, wijl men er de voorbode van naderende nieuwe botsingen in zag, doch heeft toch eindelijk geleid tot de vrij algemeene opvatting, dat er thans tenminste iets was geschied, dat tot een daad van de zijde der Regeering met betrekking tot het bijeen-roepen van de Nationale Vergadering zou moeten leiden. En van de bijeenroeping van dit lichaam hangt zooveel af voor de verdere consolideering van het Deutsche Rijk, dat een gevoel van verlichting is opgegaan, toen men deze gebeurtenis als niet al te zeer verwijderd ging bezien.

Toch is het niveau aan de beurs te Berlijn nog niet al te sterk gestegen, al is een verbetering onmiskenbaar. Vooral echter voor de markt der Deutsche oorlogsleeningen is een gedeceideerd betere tendens op te merken geweest. Naar men weet, is op het oogenblik deze markt op zeer eigenaardige wijze geconstrueerd; tot nu toe bestaat er ten opzichte dezer obligaties voor de beursbezoekers tweërlei recht. Het is den grooteren firma's verboden, de obligaties der oorlogsleeningen onder den koers van 96 pCt. te koopen, terwijl den kleineren firma's de gestie in dit opzicht geheel is vrij gelaten. De Rijksbank intervenueert tot ongeveer den koers van 96 pCt., waaruit echter groote misbruiken zijn voortge-vloed. Zeer velen n.l. kochten de oorlogsleeningen tot aan-merkelijk lager prijzen, vooral in de dagen van de hevigste spanning en zochten dan hun weg, teneinde de Rijksbank de aldus verkregen stukken tot den interventiekoers te doen opnemen. Hieraan is thans enigszins perk gesteld, doordat de Bank een beëdigde verklaring eischt, waarin uitdruk-kelijk moet worden vermeld, tot welken prijs de aangeboden stukken zijn verkregen, waarbij bovendien ook nog het be-wijs van de waarheid kan worden gevorderd.

Het ziet er echter naar uit, dat thans deze interventie voorloopig uitgeschakeld zal kunnen worden. Volgens de mededeelingen toch van staatssecretaris Schiffer zullen niet slechts de oorlogswinstbelastingen over het jaar 1917, doch ook die over 1918 (naar men weet, worden deze opgevoerd tot een percentage van 80 pCt.) in obligaties der oorlogsleeningen voldaan kunnen worden, terwijl zelfs wordt over-wogen, de betaling op deze wijze, althans voor een deel der te betalen som, verplichtend voor te schrijven. Ook bestaat het plan, denzelfden maatregel toe te passen ten opzichte van de nog door te voeren nieuwe heffingen (o.a. de vermo-gensbelasting). Wel is nog niet bepaald, welke waarde aan de obligaties zal worden toegekend, doch algemeen neemt men aan, dat deze niet onder den emissieprijs zal dalen. Het spreekt vanzelf, dat op deze wijze een steun aan de markt wordt verstrekt, die zelfs bij de meest uitgebreide interventie niet zoo krachtig zou kunnen zijn.

Inmiddels verkeert men bij onze Oostelijke naburen nog steeds in moeilijkheden met betrekking tot de schaarschte aan betalingsmiddelen. Weliswaar doet zich het verschijnsel voor, dat enkele particuliere bankiershuizen het bedrag hunner deposito's zien toenemen, doch dit moet als een uit-zondering op den algemeenen regel worden beschouwd. Dat bij de groote banken deze gang van zaken niet wordt opge-merkt, kan verklaard worden uit de nog steeds heerschende vrees voor experimenten op het gebied van socialisatie

der groote bedrijven. Echter is, zooals gezegd, de toename van uitgezette gelden slechts als een exceptie te beschouwen; de laatste weekstaat van de Rijksbank, waarin gewag wordt gemaakt van een zeer sterke uitbreiding der biljetten-circulatie, bewijst dit ten overvloede. Men is er thans toe overgegaan, scherper maatregelen tegen het hamsteren van bankpapier te nemen. O.a. moeten de huurders van safe-loketten thans schriftelijk verklaren geen betalingsmiddelen in hunne kluizen te hebben geborgen. Vermoedelijk zal dit slechts een verplaatsing naar een andere bewaarplaats ten gevolge hebben; men is er van overtuigd, dat slechts een terugkeer van het algemeene vertrouwen aan het hier geleerde verschijnsel een einde zal kunnen maken.

In tegenstelling met de meerendeels nog pessimistische tendens ter beurze is men in de kringen der industrie hoopvoller gestemd. Dit hangt ten nauwste samen met de omstandigheid, dat de voorraden aan materialen grooter zijn gebleken dan aanvankelijk was verwacht. Vooral op het gebied van leder, manufacturen en katoen schijnt het legerbestuur op zeer ruime wijze voor de toekomst te hebben gezorgd, hetgeen thans uit den aard der zaak aan de gewone nijverheid ten goede komt. Mede in verband met uitlatingen van Amerikaansche kooplieden en voorts met het oog op de Markenv valuta in het buitenland verwacht men thans in industrieele kringen, dat spoedig aanvragen tot export zullen binnenkomen, althans indien de vredesonderhandelingen spoedig aanvangen, of indien de Entente zich vóór dien tijd bereidwillig tot het toestaan van den uitvoer toont.

De beurzen in de landen der Entente-mogendheden hebben zich over het geheel in de achter ons liggende dagen zeer kalm gehouden. Vanuit Londen zijn speciale berichten niet tot ons gekomen; vanuit Parijs wordt gemeld, dat het resultaat der nieuwe Fransche oorlogsleening nog steeds een stimulerende werking op het geheele koerspeil heeft uitgeoefend. Naar men weet, was de inschrijvingstermijn op deze emissie opengesteld van 20 October tot 24 November, juist dus in den tijd, dat de wapenstilstand is gekomen en het duidelijk werd, dat de Centrale Mogendheden als overwonnen tegenstanders uit het strijdperk zouden moeten treden. Deze omstandigheid heeft dan ook haar stempel op den uitslag gedrukt; het totaal bedrag aan inschrijvingen wordt gemeld met frs. 27 milliard, dat is derhalve bij een emissiekoers van 70,80 pCt. een reële opbrengst van frs. 19,13 milliard. Ter vergelijking diene, dat de eerste oorlogsleening, die in December 1915 werd doorgevoerd en van het 5 pCt.-rentetype was (in tegenstelling met de onderlavage en met de voorgaande leening, die slechts 4 pCt. interest afwerpen) een totaal aantoonde van frs. 13,24 milliard, waarbij echter slechts frs. 6,37 milliard nieuw geld werd verkregen; de rest werd samengesteld uit conversie van oudere leeningen. De tweede leening, in October 1916, bracht in totaal slechts frs. 9,96 milliard op, waarvan frs. 5,50 milliard aan nieuw geld en de derde, in December 1917, frs. 10,40 milliard met frs. 5,44 milliard aan nieuwe middelen. De thans doorgevoerde emissie maakt derhalve een zeer veel beteren indruk, hoewel ook hier met verschillende conversies en met nog andere wijzen van betaling rekening moet worden gehouden. Ook hier konden Bons en Obligations de la Défense Nationale, schatkistwissels, 3½ pCt. Obligaties (die zeer kort voor het uitbreken van den oorlog werden geëmitteerd) benevens de in 1918 vervallende coupons van vroegere Fransche oorlogsleeningen in betaling worden gegeven. Het voornaamste echter is, dat voor de helft van het inschrijvingsbedrag reeds vervallen of gedurende 1918 betaalbaar wordende coupons van Russische leeningen als contant geld in betaling werden geaccepteerd. Waar het totaal bezit aan Russische fondsen in Frankrijk op ongeveer frs. 30 milliard wordt getaxeerd, kan vooral deze laatste maatregel een aanmerkelijk deel van het totaal bereikte bedrag hebben gevormd. Desniettemin mag de leening, zelfs in aanmerking genomen alle hier genoemde restricties, als een volkomen succes worden beschouwd. Als zoodanig is het resultaat dan ook aan de Parijsche beurs ontvangen.

De markt te New York heeft een rustig verloop gehad. Van een eigenlijke tendens kan hier moeilijk worden gesproken, daar de omzetten slechts binnen nauwe grenzen beperkt blijven en de koersfluctuaties geenszins markante vormen hebben aangenomen. Over het geheel kan niet worden beweerd, dat de tendens ongeanimeerd was, hoewel aanzienlijke kooporders zich ook niet voordeden. Algemeen is men in de Vereenigde Staten nog doende zich aan te passen aan de gewijzigde eischen van den vrede-toestand en het is kenmerkend voor de innerlijke kracht van handel, beurs en industrie, dat zich deze veranderingen zonder sterke schokken voltrokken. Men blijft echter het liefst nog in afwachting, vooral wat de industrieele soorten betreft, hoewel in de achter ons liggende dagen het animo voor spoorwegwaar-

den ook niet al te groot is geweest. Dit laatste was het geval, ondanks de ongetwijfeld zeer gunstige oogstberichten, waarvan in normale tijden spoorwegfondsen steeds de vruchten hebben geplukt. Vooral de tarweoogst belooft zeer overvloedig te zullen worden, althans in vergelijking met de beide vorige jaren. Men taxeert de opbrengst n.l. op 917 miljoen bushels, tegen resp. 640 en 656 miljoen in 1916 en 1917.

Te ouzent is de stemming van de beurs, als geheel, vrij onregelmatig geweest. Voor *binnenlandsche staatsfondsen* ontstond in het midden der berichtperiode vrij goede belangstelling, in verband met de uitlatingen van den Minister van Financiën betreffende de plannen van toekomstige belastingheffing. De beurs concludeerde hieruit, dat het project van een heffing in één geheel was verlaten en toonde zich hierover uiterst vóódaan, mede in verband met de omstandigheid, dat vermoedelijk de oorlogswinstbelasting, althans in haar tegenwoordigen vorm, niet zal worden gehandhaafd. Ten gevolge van een en ander konden inheemsche staatsfondsen lichtelijk montereen.

In *buitenlandsche soorten* was de handel zeer beperkt. De belangstelling voor Russische waarden is wederom geheel verdwenen en ook voor Zuid-Amerikaansche soorten bestond niet meer een buitengewone interesse, nu de vraag voor Deutsche rekening, in verband met de lichte verbetering van den Markenkoers in het buitenland, eenigszins is afgenomen.

De locale markten hebben grotendeels onder den indruk gestaan van de berichten omtrent de buitenlandsche politiek, welke over het algemeen door onze beurs niet al te optimistisch werden opgevat. In de eerste plaats verontrustten de stemmen uit sommige Belgische kringen ten aanzien van den Scheldemond en enkele deelen van Zuid-Limburg en Zeeuwsch-Vlaanderen; in de tweede plaats was de ontstemming bij de Entente inzake het doortrekken van Deutsche troepen door Limburg ten tijde van het afsluiten van den wapenstilstand de oorzaak van een veelal matte houding. Hierbij voegden zich de beschouwingen omtrent de moeilijkheden, waarin onze industrie zich zou gaan bevinden, indien niet binnen afzienbaren tijd verbetering in de kolenvoorziening van ons land komt. Alles tezamen waren er dus factoren te over, die een ongeanimeerde tendens wettigden. Ondanks dit alles echter was van groot aanbod niets te bespeuren, zoodat niet alleen de koersen zich goed op peil konden houden, doch zelfs op enkele dagen een herstel van vrij groote beteekenis kon worden geconstateerd. Dit was voornamelijk het geval, toen ter beurze verluide, dat de economische overeenkomst met Engeland zeer gunstige bepalingen voor ons land zou bevatten, een mededeeling, welke op dit oogenblik nog confirmatie behoeft en die dan ook niet tot het einde der berichtperiode haar invloed heeft doen gelden.

			10 Dec.	13 Dec.	16 Dec.	Rijzing of daling.
4 1/2 %	Ned. W. Sch.	1916	89	89 1/4	90	+ 1
4 %	" " "	1916	82 3/16	82 1/4	82 1/4	+ 1/16
3 1/2 %	" " "	70	70	70	
3 %	" " "	62 7/8	64 9/16	64	+ 1 1/8
2 1/2 %	Cert. N. W. S.		54 1/8	55 1/8	55 1/4	+ 1 1/8
5 %	Oost-Indië 1915		94	94 3/4	94 7/8	+ 3/8
4 %	Hongarije Goud		35	34	35	
4 %	Oostentr. Kronrente		27 3/16	28 1/16	27 3/16	
5 %	Rusland 1906		42	41 3/4	40 1/8	- 1 7/8
4 1/2 %	Iwangelrod Domb...		36 3/4	37 7/8	37 7/8	+ 1 1/8
4 %	Rusland Cons. 1880..		33	32 15/16	33 9/16	+ 1/16
4 %	Rusl. bij Hope & Co..		35 15/16	35 7/16	35 1/8	- 1 1/16
4 %	Servië 1895		50	50	50	
4 1/2 %	China Goud 1898 ..		65 1/8	65 1/8	65 1/8	
4 %	Japan 1899		51	51	51	
4 %	Argentinië Buitentl..		60	62 1/8	62 3/4	+ 2 3/4
5 %	Brazilië 1895		70 1/4	70 1/2	70 1/2	+ 1/4
5 %	" " " 1913		64	66 1/4	66 1/4	+ 2 1/4

De meest levendige handel is op te merken geweest in *schceepvaartwaarden*, die dan ook de grootste fluctuaties te aanschouwen hebben gegeven. De algemeen curve is stijgend geweest tot het einde van de achter ons liggende week, om daarna te dalen en heden vrijwel het laagste punt te bereiken. Vooral de aandelen der Indische scheepvaartondernemingen moesten een vrij aanmerkelijk deel van het aanvankelijk behaalde avance prijs geven. Een bijzondere aanleiding voor het meerdere aanbod juist van deze fondsen is niet gemakkelijk te ontdekken, tenzij de technische marktpositie hier medespreekt. De hier bedoelde soorten n.l. zijn vrij sterk gemonteerd in de periode kort voor het afsluiten van den wapenstilstand, zoodat het niet onmogelijk is, dat thans velen tot verkoop overgaan, nu de vooruitzichten, tengevolge van de aangekondigde plannen van wereld-distributie, eenigszins anders zijn geworden.

	10 Dec.	13 Dec.	16 Dec.	Rijzing of daling.
Holland-Amerika-Lijn	387	395 1/4	390	+ 3
" " „ gem. eig.	374 1/4	382	377	+ 2 3/4
Holland-Gulf-Stoomv.-Mij ..	275	275	275	
Holl. Alg. Atl. Stoomv.-Mij.	165 1/4	168	169	+ 3 3/4
Hollandsche Stoomboot-Mij..	202 1/2	202 1/4	199 1/2	- 3
Java-China-Japan-Lijn	281	285	279	- 2
Kon. Hollandsche Lloyd ..	169	172 1/2	168 1/2	- 1/2
Kon. Ned. Stoomv.-Mij.	228 1/2	232 1/4	227 1/2	- 1
Kon. Paketvaart-Mij.	237	241 1/2	235 1/4	- 1 1/4
Maatschappij Zeevaart	305 1/2	305 1/2	305 1/2	
Nederl. Scheepvaart-Unie ..	243 3/8	246 1/4	243 1/2	+ 1/2
Nievelt Goudriaan	450	454	470	+ 20
Rotterdamsche Lloyd	276 1/8	280	278	+ 1 1/2
Stoomv.-Mij. „Hillegersberg”	346	346	346	
" " „Nederland” ..	274 1/4	280 1/2	275 3/8	+ 1 1/2
" " „Noordzee” ..	194 1/2	198 1/2	196	+ 1 1/2
" " „Oostzee”	339	335	335	- 4

De tabaksmarkt heeft zich op sommige dagen uit de apathie van de laatste weken kunnen opheffen; hoewel de handel nog steeds klein bleef, was er toch iets meerdere vraag op te merken, hetgeen dadelijk den koersen ten goede is gekomen. Ook hier konden de verbeteringen echter niet behouden blijven.

Hetzelfde is het geval geweest voor de rubberafdeeling. In aansluiting aan de betere tendens voor scheepvaartwaarden was ook hier de stemming vrij geanimeerd geworden, zoodat b.v. aandelen Amsterdam-Rubber; Oost-Java, enz. flinke avances konden aantoonen. Ten slotte echter verkreeg ook hier de algemeene minder optimistische houding de overhand, zoodat de slotkoersen slechts geringe verschillen met de vorige te aanschouwen geven.

De cultuurafdeeling heeft zich vrijwel op één niveau-bewogen, met een lichte neiging tot reactie. Hetzelfde was het geval voor de aandelen der handelsondernemingen. Daarentegen foonde de markt voor binnenlandsche industrieele waarden een vaste stemming, in verband met het succes der emissie van de Oliefabrieken Insulinde.

	10 Dec.	13 Dec.	16 Dec.	Rijzing of daling.
Amsterdamsche Bank	183	182 1/4	181 1/2	- 1 1/2
Ned. Handel-Mij. cert. v. aand.	170 1/2	171 13/16	170 1/2	
Rotterd. Bankvereniging ..	138	138	137 3/4	- 1/4
Amst. Superfosfaatfabriek ..	161 1/2	161 1/2	155	- 6 1/2
Van Berkel's Patent	131	130 1/2	132 1/4	+ 1 1/4
Insulinde Oliefabriek.	202 3/8	205	203 3/4	+ 7/8
Jurgens' Ver. Fabr. pr. aand.	101 1/2	101 1/2	102 1/4	+ 3/4
Ned. Scheepsbouw-Mij.	171 3/4	170 1/4	169 3/4	- 2
Philips' Gloeilampenfabriek	376	376	372	- 4
R. S. Stokvis & Zonen	454	459	460	+ 6
Vereenigde Blikfabrieken ..	132 3/4	132	129 3/4	- 3
Compania Mercantil Argent.	215	218	221	+ 6
Cultuur-Mij. d. Vorstenland.	140	141 1/4	140	
Handelsver. Amsterdam.	370 1/2	373 1/2	368 1/2	- 2
Holl. Transatl. Handelsver.	124 1/2	124 3/8	124 3/8	+ 1/8
Linde Teves & Stokvis	203 1/2	200	205	+ 1 1/2
Van Nierop & Co's Handel-Mij	168	163	163 1/4	- 4 3/4
Tels & Co's Handel-Mij	151	151	149 3/4	- 1 1/4
Gecous. Holl. Petroleum-Mij	222	223 1/4	220 1/2	- 1 7/8
Kon. Petroleum-Mij.	417	425	428 1/4	+ 1 1/2
Orion Petroleum-Mij.	95 1/2	95 1/2	—	
Steaua Romana Petr.-Mij. ..	158 1/2	159 1/4	159 3/4	+ 7/8
Amsterdam-Rubber-Mij.	172	174 1/8	169 1/4	- 2 3/4
Nederl.-Rubber-Mij.	101	101	100	- 1
Oost-Java-Rubber-Mij.	210	212	207 1/2	- 2 1/2
Deli-Maatschappij	486	481 1/2	484 3/4	- 1 1/4
Medan-Tabak-Maatschappij..	209 1/2	210	210 1/4	+ 3/4
Senembah-Maatschappij	438	437	439 1/2	+ 1 1/2

De Amerikaanse markt is uiterst stil verlopen. Slechts sporadisch kwamen hier afdoeningen tot stand buiten de meest courante soorten, als Steels, Southern Rails, enz. Het koerspeil heeft zich nauwkeurig aan dat van Wallstreet aangesloten.

	10 Dec.	13 Dec.	16 Dec.	Rijzing of daling.
American Car & Foundry ..	75 3/8	78 13/16	78 1/10	+ 2 11/16
Anaconda Copper	139 3/4	138 3/8	137	- 2 3/4
Un. States Steel Corp.	88 12/16	89 1/4	88 5/8	- 5/16
Atchison Topeka	92 1/16	90 3/4	91 13/16	- 1/8
Southern Pacific	94 1/4	93 3/8	94 7/8	+ 5/8
Union Pacific	133	133 3/8	132	- 1
Int. Merc. Marine afgest.	30 1/10	29 1/2	29 3/8	- 3/16
" " " " prefs.	115 3/4	115 1/2	115 1/2	- 1/4

De geldmarkt is ruimer en gemakkelijker geworden; prolongatie liep terug tot 3 pCt.

GOEDERENHANDEL.

GRANEN.

16 December 1918.

Oogstberichten uit Noord- en Zuid-Europa blijven gunstig. In Argentinië wordt zelfs eene tarwe-opbrengst verwacht als nooit te voren, terwijl van den ouden oogst nog 1 1/4 miljoen ton in het land overgebleven zijn. De oogst, die groote deelen in de maand December plaats vindt, ondervindt echter waarschijnlijk wel den nadeeligen invloed van het vochtige weder, speciaal in de eerste dagen van December. Ook voor lijnzaad, dat tegelijkertijd met tarwe wordt geoogst, is de weersgesteldheid ongunstig en reeds wordt gesproken van een schade van 10 pCt. Toch zal de opbrengst ook van lijnzaad naar alle waarschijnlijkheid zeer voldoende zijn voor de behoefte en de verschepingsgelegenheid. De te velde staande maïs belooft een goede opbrengst en over het algemeen mag ook dit jaar weder in Argentinië op groote oogsten worden gerekend.

Uit Britsch-Indië zijn de berichten nog steeds ongunstig wegens droogte en op tarwe-uitvoer mag daar nauwelijks worden gerekend. Ook Australië heeft tengevolge van droogte een veel geringeren oogst dan in de laatste jaren. Terwijl Australië in 1915 bijna 5 miljoen ton tarwe heeft opgebracht, is in de volgende jaren de opbrengst langzamerhand weder gedaald, tot voor dit seizoen slechts op eene opbrengst van 2 1/4 miljoen ton wordt gerekend. Waarschijnlijk hebben naast de droogte ook de groote moeilijkheden bij de verscheping tot deze vermindering meegewerkt. De nu verwachte opbrengst is ongeveer weer even groot als voor den oorlog. De nog in Australië opgeslagen voorraden zijn echter zoo groot, dat deze met het surplus van den nieuwen oogst niet minder dan ongeveer 5 1/2 miljoen ton zullen bedragen, hetgeen dus reeds meer is dan de zeer groote hoeveelheden tarwe, die in dit seizoen in Argentinië beschikbaar zullen zijn.

In de Vereenigde Staten van Amerika is de verplichting tot vermenging van tarwemeel met andere meelsoorten opgeheven en ook in Engeland zal binnenkort weder witbrood te krijgen zijn. Niet slechts de overloed van tarwe is daartoe aanleiding geweest, doch vooral ook het gebrek aan veevoeder, waarin men in ruimere mate dan tot nog toe het geval was, wenschte te voorzien met de afvalproducten der bloemfabricage. De veevoederschaarschte is in Engeland nog steeds zeer groot en slechts zeer langzaam wordt in ruimere mate veevoeder, waaronder maïs, ter beschikking gesteld. Van de zeer sterke verlaging der Engelsche regeeringsvrachten verwacht men nu binnen afzienbaren tijd reductie in de prijzen, waarvoor graan en graanproducten daar kunnen worden verkocht.

Het vraagstuk der zeevrachten blijft natuurlijk nog steeds in de allereerste plaats de voorziening van Europa met buitenlandsch graan beheerschen. De Engelsche verwachtingen hierover zijn echter vrij optimistisch en men meent daar zelfs, dat wij niet tot ver in 1919 zullen behoeven te wachten, voor de wereldhandelsvloot weder op haar vroeger niveau zal zijn teruggebracht. Daar echter nog geruimen tijd veel scheepsruimte zal worden gebruikt voor militaire doeleinden, meenen echter ook diegenen, die deze gunstige verwachting koesteren, dat de graanaanvoer nog lang aan gebrek aan scheepsruimte te lijden zal hebben.

De poging, om in Noord-Amerika den aan de verbouwers gegarandeerden minimumprijs voor tarwe verhoogd te krijgen, zal waarschijnlijk geen resultaat hebben. Ook de tegenwoordige prijs zal zeker tot eene zeer groote opbrengst in dit seizoen leiden.

Men rekent in de Vereenigde Staten blijkbaar op spoedige levering van graan aan de Centrale rijken en met het oog op de groote beschikbare hoeveelheden, schijnt men die levering daar eigenlijk eenigszins als eene uitkomst te beschouwen. Niet slechts is dit het geval voor tarwe, doch ook voor de minder belangrijke graansoorten, zooals vooral rogge. In het afgelopen seizoen is in Amerika veel meer rogge verbouwd dan vroeger, omdat daar de aanbouw van die graansoort zeer is aangemoedigd, toen op tarwe sterk moest worden bezuinigd. In Noord-Amerika zelf wordt rogge weinig gebruikt en men meent nu dat overschot naar Centraal Europa te kunnen leveren, waar immers rogge steeds meer dan elders als broodgraan is gebruikt.

In verschillende landen worden langzamerhand maatregelen genomen om den graanhandel weder aan den gewonen handel over te laten. Zoowel voor het binnenlandsch verkeer in de Vereenigde Staten als voor Engeland is dit het geval, maar zeer ver zullen die maatregelen waarschijnlijk niet gaan, want het vraagstuk der werelddrantsocering, waarover wij in een onzer vorige berichten uitvoerig schreven, blijft den toestand beheerschen. De geallieerde Regeeringen onderhandelen, evenals begin 1917, reeds sedert eenigen tijd

Noteringen.

Data	Chicago			Buenos Ayres		
	Tarwe Dec.	Maïs Dec.	Haar Dec.	Tarwe Jan.	Maïs Jan.	Lijnzaad Febr.
14 Dec. '18	226	138	72 ⁷ / ₈	12,20.	5,85	19,50
7 „ '18	226	132	72 ³ / ₄	12,15 ¹)	5,80 ¹)	19,25
14 Dec. '17	220	124 ³ / ₄	74 ³ / ₄	12,45	8,10 ¹)	15,45
14 Dec. '16	153 ¹ / ₂	89 ¹ / ₄	49 ³ / ₄	11,85	8,15	22,50
14 Dec. '15	116 ¹ / ₄	67 ³ / ₈	42	9,30	4,90	11,40
20 Juli '14	82 ¹)	56 ³ / ₈ ¹)	36 ¹ / ₂ ¹)	9,40 ²)	5,38 ²)	13,70 ²)

¹) per Dec. ²) per Sept.

Locoprijzen te Rotterdam/Amsterdam.

Soorten.	16 Dec. 1918	9 Dec. 1918	16 Dec. 1917
Tarwe (inlandsche)	25,— ¹)	25,— ¹)	—
Rogge (70 Kg. natuur gew.)	28,50 ¹)	28,50 ¹)	—
Maïs (La Plata)	—	—	380,— ¹)
Gerst (60 Kg. natuur gew.)	20,— ¹)	20,— ¹)	—
Haver (inlandsche)	23,— ¹)	23,— ¹)	—
Lijnkoeken (Noord-Ame- rika van La Plata-zaad)	35,— ¹)	35,— ¹)	28,— ¹)
Lijnzaad (inlandsch)	40,— ¹)	40,— ¹)	—

¹) Regeeringsprijs.

AANVOEREN in tons van 1000 K.G. voor verbruik in Nederland.

Artikelen.	Rotterdam			Amsterdam			Totaal	
	8—14 Dec. 1918	Sedert 1 Jan. 1918	Overeent. tjdoak 1917	8—14 Dec. 1918	Sedert 1 Jan. 1918	Overeent. tjdoak 1917	1918	1917
Tarwe	c.a. 14.000	30.204	253.376	—	2.920	38.227	33.124	291.603
Rogge	—	—	8.465	—	—	—	—	8.465
Boekweit	—	—	2.314	—	—	—	—	2.314
Maïs	—	—	114.637	—	4.590	80.134	4.590	194.771
Gerst	—	—	30.600	—	—	11.886	—	42.486
Haver	—	—	12.399	—	—	27.269	—	39.668
Lijnzaad	—	—	8.322	—	—	7.560	—	15.882
Lijnkoek	—	—	34.078	—	—	27.985	—	62.063
Tarwemeel	—	756	19.988	—	6.068	3.051	6.824	23.039
Andere meelsoorten	—	19.716	—	—	4.286	—	24.002	—

AANVOEREN in tons van 1000 K.G. voor België.

Tarwe	3.603	386.132	444.632	—	—	—	386.132	444.632
Maïs	667	93.338	28.629	—	—	—	93.338	28.629
Rogge	—	5.174	13.738	—	—	—	5.174	13.738
Tarwemeel	—	68.918	6.962	—	8.807	—	77.725	6.962
Gerst	—	28.139	667	—	—	—	28.139	667
Andere meelsoorten	1.140	44.394	—	—	9.510	—	53.904	—

met Argentinië over den aankoop van een groot gedeelte van den Argentijnschen graanoogst en waarschijnlijk zal spoedig eene regeling daaromtrent tot stand komen. Men verwacht, dat dan een gedeelte van den aankoop bestaan zal uit maïs, hetgeen het vorige jaar niet het geval was.

Nederland. In de afgelopen week zijn eenige der met graan en meel beladen schepen, die reeds geruimen tijd in Noord-Amerika beladen hebben gelegen, hier aangekomen en van enkele wordt bericht, dat zij spoedig geladen zullen worden. Tegenover dezen welkome aanvoer staat echter, dat de verdere aanvoer van graan uit Noord-Amerika verschillende bezwaren ondervindt, vooral tengevolge van het kolengebrek in Nederland, dat de uitvaart der schepen belemmert. Hoeveelheden kolen van eenige beteekenis schijnen wij slechts uit Noord-Amerika te kunnen betrekken en dit kan slechts geschieden ten koste van den graanaanvoer. Het is dus te hopen, dat de aflevering van inlandsch graan in sneller tempo zal plaats vinden dan tot nog toe het geval geweest is. Onlangs is in een onzer courantenberichten nog eens in het licht gesteld, hoeveel in de juist afgesloten overeenkomst met de geallieerde Regeeringen de ons toegestane hoeveelheden graan minder bedragen dan onze vroegere behoeften. Zuinigheid zal dus nog langen tijd geboden blijven, evenals vermeerdering onzer eigen productie. Ook is gebleken, dat wij vóór veevoeder niet 300.000 tons maïs mogen aanvoeren, doch 200.000 tons maïs en 100.000 tons voederkoeken en -meel.

SUIKER.

Volgens regeeringsbesluit wordt aan de industrieën, die hier te lande suiker verwerken, voor de campagne 1918/19 voorloopig slechts 50 pCt. toegewezen van hetgeen zij in 1917/18 voor het binnenland verbruikten. De industrieën met seizoenproductie kunnen tot ultimo Januari 1919 als voorschot $\frac{1}{2}$ van haar contingent ontvangen ($\frac{1}{2}$ van de hoeveelheid, die zij het vorig jaar verwerkten). Of het toegewezen rantsoen zal kunnen worden verhoogd, hangt af van de mogelijkheid om suiker te importeeren. Alsdan is eene eenigszins belangrijke verhooging niet onwaarschijnlijk.

Ook hier heeft het bedrijf thans door kolengebrek te lijden.

In Duitschland heeft men bij het binnenhalen van den oogst nog steeds met gebrek aan werkvolk te kampen. De krijgsgesvangenen, die daarbij aangesteld waren, zijn naar hun land teruggezonden of weigeren verder te werken, terwijl het van het front teruggekeerde eigen volk tot dusver slechts ten deele het landbouwbedrijf weder opgevat

heeft. In verband hiermede schrijft F. O. Licht d.d. 6 dezer: „Hoe het er op de fabrieken uitziet wens het te kort aan „wagons, den onvoldoenden afvoer van bieten, de geringe „kolenvoorziening en de onplezierige verhouding tot de „werklieden, is licht te begrijpen. Eenige fabrieken zijn „echter tot nog toe tamelijk goed er door heen gekomen en „onder deze bevinden er zich enkele, die spoedig gereed „hopen te komen met het werk. Het meerendeel der andere „echter zal bezwaarlijk vóór kerstmis aan sluiting kunnen „denken, tenzij de vele moeilijkheden, die tot dusver hunne „volle bedrijfs capaciteiten belemmerden, sterk zouden ver- „mindere. Hier en daar heeft — tengevolge van het koele „weer der laatste weken — het rendement zich nogal goed „gehouden en is plaatselijk zelfs vooruitgegaan. In het „algemeen echter toont het eene dalende richting en zal „waarschijnlijk — zelfs de betere uitkomsten in het Noorden „en Oosten in aanmerking nemende — in doorsnee ruim „1 pCt. achterstaan bij dat van verleden jaar. Waar reeds „de geringe kwaliteit der bieten den fabricageprijs der „suiker verhoogt, daar is dit nog meer het geval door de „voortdurende stijging der kolenprijzen en werkloonen, „temeer waar deze niet gelijk opgaat met de stijging in „capaciteit. Daarom is het zeer begrijpelijk, dat de fabrieken „een hooger ruw suikerprijs verlangen dan b.v. Mk. 27,50 „en het ware zeer te wenschen — niet slechts in het belang „van de ditjarige productie, maar hoofdzakelijk van den tot „dusver sterk in gevaar gebrachten aanbouw van bieten in „de toekomst — dat de economische voorwaarden voor den „bietenbouw en de suikerproductie belangrijk gunstiger zul- „len worden dan in de laatste jaren.”

In Bohemen is het grootste gedeelte der bieten ge- „oird en loopt het bedrijf beter sedert in plaats der krijgs- „gesvangenen, georganiseerde werkkrachten zijn getreden, die „weliswaar ook hooger loon ontvangen. Intusschen laat de „aanvoer van bieten en de kolenlevering nog steeds te wen- „schen over, waardoor wel eens stagnatie in het bedrijf ver- „oorzaakt wordt.

In Duitsch-Oostenrijk wordt eene nieuwe orga- „nisatie der Suikercentrale voorbereid, waarbij alle bij suiker „geïnteresseerde kringen betrokken worden inclusief handel „en consumenten.

Volgens een Reuter-bericht d.d. 10 dezer uit Londen, „zal de hoeveelheid suiker, die aan fabrikanten van suiker- „houdende artikelen in Engeland wordt toegewezen, „vanaf 30 December verdubbeld worden en alsdan bedragen „50 pCt. van het gebruik in 1915. Vanaf 27 Januari 1919 zal, „volgens hetzelfde bericht, het rantsoen voor huishoudelijk

verbruik van 8 ons per week verhoogd worden tot 12 ons.

Van Java werden nog verdere verkoopen tot de laatste prijzen gemeld, zoowel van Superieur uit den ouden oogst als van Muscovados uit den volgenden oogst. De Producenten-Vereeniging heeft haar witte suiker uit oogst 1918 nagenoeg geheel verkocht en kunnen nu spoedig afdoeningen van witte suiker uit den volgenden oogst verwacht worden. Het Archief voor de Suikerindustrie bevestigt met ongeveer 27.837.500 picols onze raming van nagenoeg 28 miljoen picols voor den ditjarigen oogst, hetgeen 4¼ pCt. minder is dan de voorafgaande oogst.

Voor Formosa luidt de laatste oogstraming 270/285.000 tons gecentrifugeerde suiker.

Cuba -statistiek:	1918	1917	1916
Oogst.....	3.446.083	3.023.720	3.007.913 tons
Export der week 2-9			
Nov.	15.645	1.209	15.266 "
Totaal 1 Jan.-31 Oct.	2.971.089	2.884.284	2.777.565 "
Exp. U. K. 1 Jan.-9 Nov	867.042	802.724	524.318 "
" Frankr. " " "	36.498	91.079	144.435 "
Totaal voorraad 11 Nov..	259.078	26.578	97.279 "

De zichtbare voorraden bedroegen volgens F. O. Licht:			
	1918	1917	1916
Duitschland 1 Sept.	240.000*	400.000*	250.000* tons
Oostenrijk 1 "	200.000*	250.000*	305.000* "
Frankrijk 1 "	35.000*	40.000*	39.012 "
Nederland 15 Nov.	16.030	72.159	52.829 "
België 1 Sept.	48.500*	50.539	13.824 "
Engeland 1 Nov. 1)	259.929	135.699	195.267 "
Totaal Europa	799.459	948.397	855.932 tons
V. S. v. N. A. 25 Sept.	38.748	64.669	166.850 "
Cubahavens 14 Oct.	348.367	62.168	225.171 "
Totaal.....	1.186.610	1.075.234	1.247.953 tons

* Raming. 1) 1917/16/15.

NOTEERINGEN.

Data	Amsterdam per December	Londen			New York 96% Centrifugals.
		Tates Cubes No. 1	White Javas job.	Americ. Granulated job.	
12 Dec. 1918....	f —	64/9	—	—	7,28
6 " 1918....	—	64/9	—	—	7,28
12 Dec. 1917....	—	53/9	—	—	—
12 Dec. 1916....	" 22 ⁷ / ₁₆	47/1½	26/-	29/-	5,51
21 Juli 1914....	" 11 ¹² / ₁₆	18/-	—	—	3,26

KATOEN.

Marktbericht van de Heeren Sir Jacob Behrens & Sons, Manchester, d.d. 21 November 1918.

De schommelingen in Amerikaansche katoen zijn de laatste week zeer hevige geweest. Zooals te verwachten was, is de markt te Liverpool veel williger geweest dan te New York en New Orleans, hetgeen te wijten is aan het tekort aan voorraden, maar de laatste ontwikkelingen nu meer kracht in verband met recente inkoop door plaatselijke firma's verwachtingen van een bullish verslag en de mogelijkheid van grootere uitvoeren.

Spinners, welke Amerikaansche katoen gebruiken, kunnen nu vollen tijd werken zonder evenwel het aantal loopende spindels te vermeerderen. Er is geen nader nieuws aangaande Egyptische katoen, waarvan de prijs geen verandering toont. Niemand heeft eene vaste meening omtrent de toekomst van de prijzen, daar de heele toestand nog zeer beïnvloed is door transportmoelijkheden, zoodat een betrouwbare berekening onmogelijk is. Een goede continentale vraag wordt binnen niet al te langen tijd verwacht, maar hiervan blijkt nog weinig.

De garemarkt heeft zich nog niet van de jongste daling hersteld en zaken blijven van weinig beteekenis. Cops en boomen zijn in een slechtere positie dan bundelgarens; de laatste zijn n.m. hoofdzakelijk voor export bestemd, terwijl van de eerste soorten het aanbod de vraag overtreft. Fabrikanten gebruiken over het algemeen hun voorraden op, alvorens nieuwe hoeveelheden bij te koopen en daar de meeste weverijen, om haar weeftouwen aan het loopen te houden, meer hebben moeten koopen dan zij wel wilden, trachten zij zich thans van deze contracten te ontdoen. Voor producenten is deze toestand natuurlijk zeer onbevredigend. Het is echter wel mogelijk, dat men het nu eenigszins overdrijft, zoodat er later weer een reactie moet plaats vinden. De Regeeringsorders schijnen nog gehandhaafd te blijven en voor tricotagegarens is zelfs nu nog goede vraag. Men verwacht algemeen een betere vraag, zoodra de groote over-

zeesche markten beseffen, dat de prijzen werkelijk niet verder zullen dalen.

De doekmarkt blijft zeer lusteloos. Berichten van de overzeesche markten, die in vele gevallen bestaande orders willen annuleeren, zijn verre van bemoedigend en de Kamer van Koophandel heeft allen exporteurs geadviseerd om daarop niet in te gaan. Het is onmogelijk iets over de toekomst te zeggen, maar prijzen blijven zeer vast en er zijn nog geen teekenen van de groote daling, die men algemeen scheen te verwachten.

	Loco	14 Nov. 21 Nov.	14 Nov. 21 Nov.
Liverpool-noteeringen	T.T. op Indië	1/6	1/6
F.G.F. Sakellaridis	— 27,56 T.T. op Hongkong	3/2	3/3
G.F. No. 1 Oomra	16,90 16,13 T.T. op Shanghai	5/0	5/1
Noteeringen voor Loco-Katoen.			
(Middling Uplands).			

	16 Dec. '18	9 Dec. '18	2 Dec. '18	17 Dec. '17	16 Dec. '16
New York voor Middling ..	29,55 c	29,15 c	28,10 c ¹⁾	30,30 c	18,35 c
New Orleans voor Middling	29,— c	28,50 c	28,75 c	28,88 c	18,— c
Liverp. v. Good Midd. Texas..	21,60 d	22,08 d	22,17 d	22,68 d ²⁾	11,— d ³⁾
1) 30 Nov. '18. 2) Good Middling Amer. 3) 15 Dec. '16 Middling Amer.					

Ontvangsten in, en uitvoeren van Amerikaansche havens. (In duizendtallen balen.)

	1 Aug. '18 tot 13 Dec. '18	Overeenkomstige perioden	
		1917	1916
Ontvangsten Gulf-Havens..	2349	3170	4491
" Atlant. Havens			
Uitvoer naar Gr. Britannië	1587	1121	1387
" " 't Vasteland.		631	1091
" " Japan etc...		66	239
Voorraden in duizendtallen	13 Dec. '18	13 Dec. '17	13 Dec. '16
Amerik. havens.....	1410	1316	1569
Binnenland.....	1256	1129	1343
New York.....	?	145	143
New Orleans.....	?	319	466
Liverpool.....	261	401	707

RUBBER.

De markt onderging weinig verandering in de afgelopen week. De noteeringen brokkelden iets af en de week sluit als volgt:

		einde vorige week	
Prima Crêpe loco/Dec....	2/3	loco.....	2/3¼
" " Jan./Juni ..	2/3½	Jan./Juni ..	2/3¼
		Juli/Dec.....	2/3¼
Para.....	2/9		2/9½

PETROLEUM.

(Ontleend aan den „Petroleum Review” van 23 en 30 November 1918).

Londen. De prijzen voor geraffineerde petroleum hebben geen verandering ondergaan en zijn dus gebleven als volgt:

Water White ... 1 s. 11¼ d. per gallon.
Standard White.. 1 s. 10¼ d. " "

Beide qualiteiten zijn in Schotland en Ierland 1 d. per gallon duurder.

De noteering voor smeerolie was tot 22 November:

American pale	£ 37 10 s.—£ 46 10 s.
American red	£ 41 10 s.—£ 47 10 s.
American filtered cylinder ..	£ 52 10 s.—£ 67 10 s.
American dark cylinder	£ 39 10 s.—£ 45 10 s.

Doch op 29 November bleken deze prijzen een aanzienlijke vermindering te hebben ondergaan, zoodals uit onderstaande noteeringen is te zien:

American pale	£ 35 15 s.—£ 44 5 s.
American red	£ 38 10 s.—£ 45
American filtered cylinder ..	£ 49 —£ 65
American dark cylinder	£ 37 10 s.—£ 43 10 s.

Zooals reeds gemeld is, bestaat er weinig kans, dat dit jaar nog verandering zal komen in de noteering van benzine. Evenwel zal, naar alle waarschijnlijkheid, de hoeveelheid, toegestaan aan consenthouders, vergroot worden.

De prijzen zijn hetzelfde gebleven e. w.:

No. 2 3 s. 8 d.
No. 3 3 s. 7 d.

Beide destillaten zijn in Schotland en Ierland 1 d. per gallon duurder.

Over de terpentijnmarkt valt het volgende te rapporteeren: 22 November. De consenthouders dienen steeds de eene helft hunner behoeften met Amerikaansche en de andere helft met Fransche terpentijn te dekken tegen een prijs van £ 105 per ton netto „ex wharf” Londen.

29 November. Tengevolge van den geringen voorraad Amerikaansche terpentijn zijn de consenthouders verplicht om hunne behoeften te dekken of met het Fransche destillaat tegen 105 s. per cwt. of voor de eene helft met Fransche en voor de andere helft met Spaansche tegen 104 s. In Glasgow en Liverpool moet 6 d. per cwt. meer worden betaald, te Bristol 1 s. per cwt.

De loopende prijs voor stookolie „ex wharf” Londen bedraagt £ 14 per ton.

Ofschoon de markt voor paraffine geen verandering heeft ondergaan, is de stemming iets geanimeerder. Naar gelang van het smeltpunt wisselen de prijzen af van 10½ d. tot 1 s. per lb.

Liverpool. Amerikaansche lampolie gaat tegen 1 s. 11½ d. per gallon. Benzine staat nu 3 s. 8 d. per gallon voor den kleinhandel genoteerd.

De heeren Samuel Banner & Co. rapporteeren: XXX Benzine gaat tegen 3 s. per gallon in partijen van 1 ton. Voor Schotland 1 d. per gallon meer. Voor Ierland 2 d. per gallon meer.

Bakoe, 19 November. Er is een voortdurend vaste vraag naar ruwe olie tegen de door de Regeering vastgestelde prijzen, welke voor Bakoe- en Grosny-olie vastgesteld zijn op 96 kopeken per poed.

New York, 28 November.

Geraffineerd, in kisten 18,75 c. per gallon.
Standard White, in vaten.. 15,50 „ „ „
Pennsylvanian Crude \$4,— per vat.

Philadelphia.

Standard White 15,50 c. per gallon.

METALEN.

Loco-Noteringen te Londen:

Data	Ijzer Clev. No. 3	Koper Standard	Tin	Lood	Zink
16 Dec. 1918..	nom.	112.-/-	272.-/-	40.10/-	52.-/-
9 „ 1918..	nom.	122.-/-	275.-/-	40.10/-	52.-/-
18 Dec. 1917..	nom.	110.5/-	304.5/-	30.-/-	52.-/-
15 Dec. 1916..	nom.	143.-/-	184.10/-	30.10/-	56.10/-
20 Juli 1914..	51/4	61.-/-	145.15/-	19.-/-	21.10/-

BANKA-TIN.

In Nederlandsch-Indië zijn in October 1918 verkocht 6000 pikols Gouvernements-Bankatin. De opbrengst daarvan bedroeg ongeveer f 1.400.000,—. (St.ct.)

VERKEERSWEZEN.

SCHEEPVAART.

14 December 1918. In de afgelopen week kwamen geen scheepvaart berichten binnen.

GRAAN.

Data	Petro-grad Londen/ R'dam	Odessa Rotter- dam	Atl. Kust Ver. Staten		San Lorenzo	
			Rotter- dam	Bristol Kanaal	Rotter- dam	Engel- land
9/14 Dec. 1918	—	—	—	—	—	—
2/7 „ 1918	—	—	—	50/-	—	225/-
10/15 Dec. 1917	—	—	—	45/-	—	200/-
11/16 Dec. 1916	—	—	f 18,—	24/-	f 90,—	140/-
Juli 1914	11 d.	7/3	1/11¼	1/11¼	12/-	12/-

KOLEN.

Data	Cardiff				Oostk. Engeland	
	Bor- deaux	Genoa	Port Said	La Plata Rioter	Rotter- dam	Gothen- burg
9/14 Dec. 1918	54/-	—	—	—	f 15	Kr. 58
2/7 „ 1918	54/-	—	—	—	„ 15	„ 57½
10/15 Dec. 1917	69/-	101/3	200/-	130/-	„ 32,50	„ 190
11/16 Dec. 1916	34/-	59/6	80/-	60/-	„ 8,—	„ 32
Juli 1914	fr. 7,—	7/-	7/3	14/6	3/2	4/-

DIVERSEN.

Data	Bombay West Europa (d. w.)	Birma West Europa (rijst)	Vladivo- stock West Europa	Chili West Europa (salpeter)
9/14 Decemb. 1918....	—	—	—	—
2/7 „ 1918....	—	—	—	—
10/15 Decemb. 1917....	275/-	550/-	—	190/-
11/16 Decemb. 1916....	237/6	265/-	—	—
Juli 1914....	14/6	16/3	25/-	22/3

RIJNVAART.

Week van 9 tot 16 December 1918.

In de afgelopen week werden nog enkele schepen voor het vervoer van krijgsgeschenken aangenomen, ofschoon niet meer in die mate als voorheen. Verder werden eenige rijnschepen gecharterd voor regeeringsprijs om hier in Rotterdam te blijven liggen voor aardappelen en zwavelkies.

Doordat de vaart stilligt, hadden in de Ruhrhavens bijna geen bevrachtingen plaats. Desniettemin werd voor de enkele schepen, die bevracht werden, een vracht betaald van Mk. 4,25 per ton, aangezien de waterstand in het begin van de week steeds vallende was. Thans, nu de scheepvaart weder is vrijgegeven, waardoor natuurlijk de ledige schepen, die op den Rijn werden opgehouden, ongeveer tegelijkertijd te Duisburg aankwamen en ook doordat de waterstand beter geworden is en steeds wassende blijft, is de vracht naar Mannheim op eenmaal tot Mk. 2,75 per ton gedaald.

De aanvoeren blijven, doordat in de mijnen steeds geheel of gedeeltelijk gestaakt wordt, nog gering. Het sleeploon naar Mannheim bedraagt thans Mk. 3 per ton. Naar wordt medegedeeld, moeten enorme quantiteiten kolen naar Mannheim/Straatsburg vervoerd worden, zoodat er op een druk vervoer gerekend kan worden, indien de toestanden dusdanig veranderen, dat weder van een geregelde aanvoer sprake kan zijn.

Men zie voorts bij de rubriek „Aanteekeningen.”

ADVERTENTIËN

De N.V. Nederlandsche Huistelefoon-Maatschappij

ROTTERDAM
Telefoon 3600

's-GRAVENHAGE
Telefoon H 280, 300

GRONINGEN
Telefoon 1555

AMSTERDAM
Telefoon N 5580

LEEUWARDEN

levert uit voorraad TELEFOON-, SCHEL-, ELECTR. KLOK-INSTALLATIES, etc.,
in huur en koop.

Herstelt en onderhoudt onder garantie ook alle niet door haar uitgevoerde installaties.

PROSPECTUS GRATIS.

NEDERLANDSCHE GRONDBRIEFBANK
HEERENGRACHT 495, AMSTERDAM

5 pCt. Obligatiën (Grondbrieven)
Gecertificeerd door de Centrale Trust-Compagnie

Verkrijgbaar in stukken van f 2500,—, f 1000,—, f 500,— en f 100,—
op elk goed effectenkantoor

**GRONINGSCHЕ CREDIET-
EN HANDELSBANK**

GRONINGEN, APELDOORN, APPINGEDAM, ASSEN EN VEENDAM

Kapitaal f 5.000.000,—
Geplaatst en volgestort f 2.000.000,—
Reserves ruim. f 387.000,—

VERSCHAFT BEDRIJFSKAPITAAL AAN
LANDBOUW, HANDEL EN NIJVERHEID

INCASSO — DEPOSITO — SAFE DEPOSIT

**KONINKLIJKE
HOLLANDSCHE
LLOYD**

AMSTERDAM

Geregelde Passagiers- en
Vrachtdienst met nieuwe,
moderne post-stoomschepen

TUSSCHEN

AMSTERDAM
EN
ZUID-AMERIKA

VIA

CORUÑA, VIGO, LISSABON, LAS PALMAS.

**NIJGH & VAN
DITMAR'S
UITGEVERS-MIJ**

ROTTERDAM
Wijnhaven 111-113
Tel. 7841-42-43-61

Belast zich met het
verzorgen van uit-
gaven en tijdschrif-
ten op elk gebied

LANDBOUW - HANDEL.

Ter voorziening in de vacature Dr. H. MOLHUYSEN wensch-
t de Commissie van Toezicht op het Landbouwconsulentschap voor
Friesland zich schriftelijk in verbinding te stellen met ernstige
reflectanten voor deze betrekking.

Alleen zij, die opleiding hebben genoten aan Landbouw-
hoogeschool (vroegerè Rijks Hoogere Landbouwschool) en zij,
die naast studie aan Handelshoogeschool of daarmee gelijkstaande
opleiding, voldoende algemeene landbouwkundige kennis bezitten,
komen in aanmerking.

Standplaats Leeuwarden. Salaris nader overeen te komen.
Brieven te richten tot den Secretaris der Commissie van Toezicht
op het Landbouwconsulentschap, den Heer J. VAN DER MEER,
Leeuwarden, Landbouwhuis.

HELDRING & PIERSON
BANKIERS

's-Gravenhage, Korte Vijverberg, hoek Doelenstraat.
KLUISINRICHTING.

Bewaarplaats voor Koffers met waardevollen inhoud en
EIGEN BRANDKASTEN.

Verzekering tegen alle gevaren aan bewaargeving verbonden.

VEREENIGDE CHEMISCHE FABRIEKEN

Telefoon: 2053, 2072 en 2073
Telegram-Adres: „RODUMA”

Hoofdkantoor: Haringvliet No. 100
ROTTERDAM

KUNSTMESTSTOFFEN

Fabrieken te: KRALINGSCHVEER, ZWIJNDRECHT en GRONINGEN

NEDERLANDSCH INDISCHE HANDELSBANK

AMSTERDAM

BATAVIA

's-GRAVENHAGE

AMPENAN, BANDOENG, CHERIBON, HONGKONG, INDRAMAJOE,
MEDAN, MENADO, PEKALONGAN, PROBOLINGGO, SEMARANG,
SINGAPORE, SOERABAYA, TEGAL, TJILATJAP, WELTEVREDEN.

Kapitaal f 35.000.000,—

Reserven f 17.400.000,—

3DE NEDERLANDSCHE JAARBEURS

UTRECHT

24 FEBRUARI — 8 MAART 1919

Aan den Handel!

DOORLOOPENDE TOEGANGSKAARTEN

ad f 2,—

geldig voor alle terreinen gedurende de Jaarbeurs, aan te vragen
vóór 1 Februari 1919,

aan het Secretariaat der Jaarbeurs, Vredenburg, Utrecht, met duidelijke opgave van naam en voorletters — beroep — woonplaats, straat en onder bijvoeging van een portret (formaat niet grooter dan 5 × 4 c.M.), dat door het Secretariaat op de toegangsk kaart wordt geplakt en gestempeld.

Het toegangsbewijs wordt den aanvrager toegezonden als post-quitantie, zoodat de betaling van f 2,— geschiedt bij aanbieding van het toegangsbewijs.

Men wordt dringend verzocht het bedrag niet per postwissel of anderszins toe te zenden.

Zij, die niet tot handeldrijvenden in engeren zin gerekend kunnen worden, doch met HANDELSDOELEINDEN de Jaarbeurs wenschen te bezoeken (dokters, chemici, geestelijken, technici, ambtenaren van openbare diensten, enz.), worden met handeldrijvenden gelijkgesteld. De kaarten worden op naam gesteld en zijn strikt persoonlijk. (Aan één persoon wordt slechts één kaart verstrekt).

Na 1 Februari worden geen aanvragen voor doorloopende toegangskarten meer aangenomen.

DAGKAARTEN VOOR HANDELDRIJVENDEN

ad f 1,—

niet aan te vragen

geldig voor alle terreinen op dag van afgifte — alleen verkrijgbaar aan de loketten.

Particulieren hebben dagelijks na één uur toegang tegen betaling van 75 cents per persoon.

Personen beneden 16 jaar worden tot de terreinen niet toegelaten.

Vraagt reeds nu Uw doorloopende toegangsk kaart aan!

VERZEKERINGSMAATSCHAPPIJ

„GELRIA”

ROTTERDAM

Maatschappelijk Kapitaal f 2.500.000,—
waarvan geplaatst f 500.000,—

TRANSPORT- en BRANDVERZEKERING

DIREKTIE:

C. TH. DAAMS

H. G. SCHUDEBEURS

Kantoor WIJNHAVEN 103

Telefoon No. 13883 Telegr.-Adres: „VERMAAGEL”

Eerste Nederlandsche Hypotheekbriefbank

's-GRAVENHAGE — LANGE VIJVERBERG 9

Geeft, van heden af, zoolang de voorraad strekt, tegen beurskoers uit:

5 pCt. Algemeene Hypotheekbrieven.

VAN DEN BERGHS, LIMITED

Margarine-Fabrikanten, Rotterdam

Wm H. MÜLLER & Co.

REEDERS EN KOOPLIEDEN

HOOFDKANTOOR: 's-GRAVENHAGE.

HOLLAND-AMERIKA LIJN

GEREGELDE AFVAARTEN TUSSEN
ROTTERDAM en NEW YORK, BOSTON, PHILADELPHIA,
BALTIMORE, NEWPORT NEWS, NORFOLK, SAVANNAH,
NEW ORLEANS, CUBA, MEXICO en NEW YORK-JAVA.

Voor inlichtingen wende men zich tot de
HOLLAND-AMERIKA LIJN, WILHELMINAKADE, ROTTERDAM

Scheepvaart- en Steenkolen-Maatschappij — Rotterdam

Filialen: AMSTERDAM — IJMUIDEN — LEEUWARDEN — HARLINGEN

ENGELSCH STEENKOLEN

GEREGELDE LIJNEN VICE-VERSA:
ROTTERDAM—LONDON; ROTTERDAM—HULL/GOOLE; ROTTERDAM—NEWCASTLE;
ROTTERDAM—LEITH

VAN RIJN & Co
UTRECHT — POSTBUS 40

*EENIGE FABRIKANTEN
VAN DE UTRECHTSCH*

FIJNE TAFELMOSTERD

P. Clos & Leembruggen

LEIDEN

Opgericht 1 Mei 1766

Tel. Intercomm. 370
Telegr.-Adres: CLOS

Sajetten en Wollen
Garens voor Hand-
en Machinebreien

R. S. STOKVIS & ZONEN Ltd - ROTTERDAM
WESTZEEDIJK 594

Groote voorraden van artikelen op industriëel gebied

WEISE & Co. ROTTERDAM
AMSTERDAM

Import van en Handel in

OVERZEESCHE PRODUCTEN

speciaal RUBBER, GUTTA-PERCHA en BALATA

ECONOMISCH-STATISTISCHE BERICHTEN

ANNO 1616

NAAMLOOZE VENNOOTSCHAP

BLAAUWHOEDENVEEM - VRIESSEVEEM

AMSTERDAM ROTTERDAM ANTWERPEN

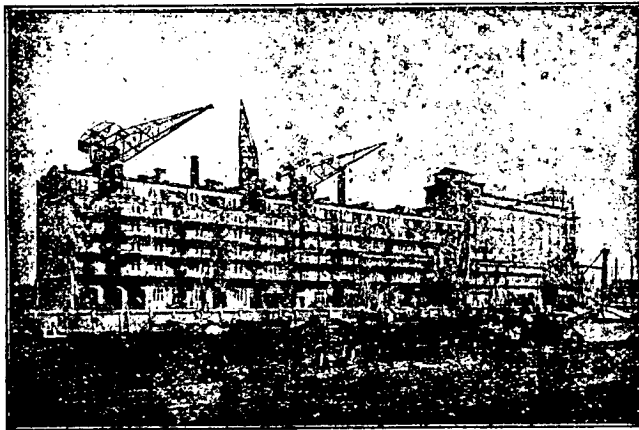
EXPEDITEURS

MAATSCHAPPELIJK

KAPITAAL:

f 10.000.000,—

EXPEDITIE
IN- EN UITKLARING
ASSURANTIE

PAKHUIS EN SILO-GEBOUW „ST. JOB”, ROTTERDAM
BEËEDIGDE WEGERS EN METERS

RESERVE-
FONDSEN:

f 1.639.297,15½

RUBBER-
ETABLISSEMENT
KINA-ETABLISSEMENT

BEWARING VAN KOOPMANSGOEDEREN TEGEN UITGIFTE VAN
„CEDULLEN AAN TOONDER”

WELKE LEVERBAAR EN BELEENBAAR ZIJN

MODERNE KOEL- EN VRIESINRICHTINGEN TE AMSTERDAM EN ROTTERDAM VOOR HET OP LAGE
TEMPERATUREN BEWAREN VAN AAN SPOEDIG BEDERF ONDERHEVIGE LEVENSMIDDELEN EN HANDELSWAREN.

CORRESPONDENTEN:

TE LONDEN: BRITISH BLAAUWHOEDENVEEM, LTD., 1 MINCING LANE, E.C.
BIJKANTOOR TE LIVERPOOL.

IN NED. INDIË: „HET INDISCHE VEEM” EN „DE SCHEEPSAGENTUUR”, BATAVIA, ENZ.

STORK

DRIJFWERK

Groote voorraad onder-
deelen en complete
installatiën

Assen, Lagers, Koppel-
bussen, Snaarschijven
tot de grootste afme-
tingen

MACHINEFABRIK HENGELO 749

DIRKZWAGER'S SCHEEPSAGENTUUR

MAASSLUIS EN HOEK VAN HOLLAND

Belasten zich met het rapporteren van schepen en het
behandelen van scheepszaken op den Nieuwen Waterweg

NIEUWE BERGING-MAATSCHAPPIJ

MAASSLUIS

Contracteeren voor het bergen van gezonken schepen en
ladingen, op de rivieren en buitengaats; belasten zich met
het instellen van duikeronderzoek, enz. enz.

DE SPAARNE-BANK

HAARLEM

Gestort Kapitaal en Reserves f 1.184.000,—

REKENING-COURANT, CREDIETEN, INCASSEERINGEN, ASSURANTIËN,
WISSELS, EFFECTEN, COUPONS, PROLONGATIËN, DEPOSITO'S, ENZ.

MARX & Co's BANK

ROTTERDAM, Zuidblaak 56
's-GRAVENHAGE, Kneuterdijk 13

KAPITAAL f 10.000.000,— VOLGESTORT

Directie: P. J. VAN OMMEREN, Jhr. D. F. REUCHLIN, S. S. BOSMAN JR.

Raad van Commissarissen: Mr. J. A. LOEFF, J. RIJPPERDA WIERDSMA, A. C. MEES en Mr. A. J. MARX